ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 27ης Φεβρουαρίου 1992 *

Περίληψη

Το ιστορικό της διαφοράς, η προσβαλλομένη απόφαση και η εν γένει εξέλιξη της διαδικασίας II-322

Τα αιτήματα των διαδίκων II-326

Τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και οι αποδείξεις που διέταξε το Πρωτοδικείο II-327

Α — Οι έγγραφοι ισχυρισμοί των διαδίκων που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να λάβει τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας της 11ης Ιουλίου 1991 ..... II-327

Β — Η επιχειρηματολογία των διαδίκων κατά την προφορική διαδικασία, που οδήγησε το Πρωτοδικείο να διατάξει αποδείξεις στις 19 Νοεμβρίου 1991 ..... II-331

Επί της ουσίας II-337

Α — Επί του λόγου που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της II-338

1. Όσον αφορά τις τροποποιήσεις του κειμένου της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα II-341

2. Όσον αφορά τις τροποποιήσεις που επηρεάζουν το σύνολο των αποφάσεων τις οποίες εξέδωσε η ολομέλεια της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988 ..... II-343

α) Επί της τροποποιήσεως της αιτιολογίας των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύτηκαν II-343

β) Επί της τροποποιήσεως του διατακτικού των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν II-345

Β — Επί του λόγου που στηρίζεται στην αναρμοδιότητα του εκδόντος την πράξη II-346

1. Όσον αφορά την καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμοδίου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις στην ιταλική και την ολλανδική γλώσσα II-347

2. Όσον αφορά την αρμοδιότητα ratione temporis του αρμοδίου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων II-349

* Γλώσσες διαδικασίας: Τ-79/89 — η γερμανική· Τ-84/89 — η ολλανδική· Τ-85/89 — η ολλανδική· Τ-86/89 — η γερμανική· Τ-89/89 — η γαλλική· Τ-91/89 — η γαλλική· Τ-92/89 — η γερμανική· Τ-94/89 — η ιταλική· Τ-96/89 — η γερμανική· Τ-98/89 — η αγγλική· Τ-102/89 — η αγγλική· Τ-104/89 — η ιταλική.

Γ — Επί του λόγου που βασίζεται στο ανυπόστατο της πράξεως II-351

1. Όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής II-354

2. Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της προσβαλλομένης πράξεως ως « αποφάσεως », υπό την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης II-359

3. Όσον αφορά την εμφάνιση των κοινοποιηθεισών και δημοσιευθεισών πράξεων II-362

Επί των δικαστικών εξόδων II-364

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89,

BASF AG, με έδρα το Ludwigshafen (Γερμανία), εκπροσωπουμένη από τον F. Hermanns, δικηγόρο Düsseldorf, με αντίκλητους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

NV Limburgse Vinyl Maatschappij, με έδρα το Tessenderlo (Βέλγιο), εκπροσωπουμένη από τον I. G. F. Cath, δικηγόρο Χάγης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

NV DSM και **DSM Kunststoffen BV**, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), εκπροσωπουμένη από τον I. G. F. Cath, δικηγόρο Χάγης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

Hüls AG, με έδρα το Marl (Γερμανία), εκπροσωπουμένη από τους A. Deringer, C. Tessin, H. Herrmann και J. Sedemund, δικηγόρους Κολωνίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Loesh, 8, rue Zithe,

Atochem SA, με έδρα το Puteaux (Γαλλία), εκπροσωπουμένη από τους X. de Roux και Ch.-H. Léger, δικηγόρους Παρισιού, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Hoss & Elvinger, 15, côte d' Eich,

Société artésienne de vinyle SA, με έδρα το Παρίσι, εκπροσωπουμένη από τον B. Van de Walle de Ghelke, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο J. Wolter, 8, rue Zithe,

Wacker Chemie GmbH, με έδρα το Μόναχο (Γερμανία), εκπροσωπουμένη από τον H. Hellmann, δικηγόρο Κολωνίας, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

Enichem SpA, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπουμένη από τους M. Siragusa, δικηγόρο Ρώμης, G. Scassellati Sforzolini, δικηγόρο Bologna, και G. Arcidiacono, δικηγόρο Μιλάνου, με αντίκλητους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Arendt & Medernach, 4, avenue Marie-Thérèse,

Hoechst AG, με έδρα τη Φραγκφούρτη επί του Μάιν (Γερμανία), εκπροσωπουμένη από τον H. Hellmann, δικηγόρο Κολωνίας, με αντίκλητους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

Imperial Chemical Idustries plc, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπουμένη από τους D. Vaughan, QC, και D. Anderson, barrister, μέλη του δικηγορικού συλλόγου Αγγλίας και Ουαλλίας, ενεργούντες κατ' εντολή των V. O. White, R. J. Coles και A. M. Ransom, sollicitors, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. H. Dupong, 14a, rue des Bains,

Shell International Chemical Company Ltd, με έδρα το Λονδίνο, εκπροσωπουμένη από τον K. B. Parker, μέλος του δικηγορικού συλλόγου Αγγλίας και Ουαλλίας, ενεργούντος κατ' εντολή του J. W. Osborne, sollicitor στο Λονδίνο, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο J. Hoss, 15, côte d' Eich,

Montedison Spa, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπουμένη από τους G. Aghina και G. Celona, δικηγόρους Μιλάνου, καθώς και από τον P. A. M. Ferrari, δικηγόρο Ρώμης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο G. Margue, 20, rue Philippe II,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους B. J. Drijber, B. Jansen και J. Currall, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενους από τους E. Morgan de Rivery, δικηγόρο Παρισίων, R. M. Morresi, δικηγόρο Bologna (Ιταλία), N. Forwood, QC, David Lloyd-Jones, μέλη του δικηγορικού συλλόγου Αγγλίας και Ουαλλίας, και Alberto Dal Ferro, δικηγόρο Vicenza (Ιταλία), με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπρόσωπο της Νομικής Υπηρεσίας της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865, PVC· ΕΕ L 74, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. Barrington, πρόεδρο, A. Saggio, Χ. Γεραρή, C. P. Briët και J. Biancarelli, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

λαμβάνοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν των προφορικών διαδικασιών που διεξήχθησαν μεταξύ 18 και 22 Νοεμβρίου και στις 10 Δεκεμβρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς, η προσβαλλομένη απόφαση και η εν γένει εξέλιξη της διαδικασίας

1 Ύστερα από τη διεξαγωγή ελέγχων στον τομέα του πολυπροπυλενίου στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, βασιζομένων στο άρθρο 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: Επιτροπή) άρχισε να ασχολείται με μια υπόθεση που αφορούσε το χλωριούχο πολυβινύλιο (στο εξής: PVC)· διενήργησε διάφορες έρευνες στα γραφεία των εμπλεκομένων επιχειρήσεων από τις οποίες ζήτησε επανειλημμένως πληροφορίες.

2 Στις 24 Μαρτίου 1988 η Επιτροπή κίνησε αυτεπάγγελτα διαδικασία βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 κατά δεκατεσσάρων παραγωγών PVC, ήτοι των Atochem SA, BASF AG, NV DSM και DSM Kunststoffen BV, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc, NV Limburgse Vinyl Maatschappij, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyle SA, Solvay & Cie, Shell International Chemical Company Ltd και Wacker Chemie GmbH. Στις 5 Απριλίου 1988 απηύθυνε σε κάθε μία από τις επιχειρήσεις αυτές την ανακοίνωση των αιτιάσεων που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17. Όλες οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε ανακοίνωση αιτιάσεων υπέβαλαν παρατηρήσεις τον Ιούνιο του 1988. Με εξαίρεση τη Shell International Chemical Company Ltd, η οποία δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα, οι εταιρίες ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους τον Σεπτέμβριο του 1988. Την 1η Δεκεμβρίου 1988 η συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων διατύπωσε τη γνώμη της σχετικά με το σχέδιο αποφάσεως της Επιτροπής.

3 Στις 17 Μαρτίου 1989 δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* η « Απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV-31.865, PVC) », που κοινοποιήθηκε στις επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 1989. Η κοινοποιηθείσα απόφαση περιλαμβάνει στο διατακτικό της μεταξύ άλλων τα ακόλουθα τρία άρθρα:

« *Άρθρο 1*

Οι επιχειρήσεις Atochem SA, BASF AG, DSM NV, Enichem SpA, Hoechst AG, Hüls AG, Imperial Chemical Industries plc, NV Limburgse Vinyl Maatschappij, Montedison SpA, Norsk Hydro AS, Société artésienne de vinyle SA, Shell International Chemical Company Ltd, Solvay & Cie και Wacker Chemie GmbH παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας (κατά τις περιόδους που ορίζονται στην παρούσα απόφαση) σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγεται στον Αύγουστο του 1980 περίπου και σύμφωνα με την οποία οι παραγωγοί που προμηθεύουν PVC στην [αγορά της] Κοινότητα[ς] έλαβαν μέρος σε τακτικές συναντήσεις για να καθορίσουν τιμές-στόχους και ποσοστώσεις-στόχους, να σχεδιάσουν συντονισμένες πρωτοβουλίες για την αύξηση των τιμών και να ελέγξουν τη λειτουργία αυτών των συμπαιγνιακών διακανονισμών.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, οι οποίες συνεχίζουν να δρούν στον τομέα του PVC στην Κοινότητα, παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (αν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του PVC, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που ενδέχεται να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών, στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί σχετικά με τον τομέα του PVC, πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία να μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών, ειδικότερα δε οι επιχειρήσεις απέχουν από την ανταλλαγή μεταξύ τους κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

i) Atochem SA: πρόστιμο 3 200 000 ECU·

ii) BASF AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU·

iii) DSM NV: πρόστιμο 600 000 ECU·

iv) Enichem SpA: πρόστιμο 2 500 000 ECU·

v) Hoechst AG: πρόστιμο 1 500 000 ECU·

vi) Hüls AG: πρόστιμο 2 200 000 ECU·

vii) Imperial Chemical Industries plc: πρόστιμο 2 500 000 ECU·

viii) Limburgse Vinyl Maatschappij: πρόστιμο 750 000 ECU·

ix) Montedison SpA: πρόστιμο 1 750 000 ECU·

x) Norsk Hydro AS: πρόστιμο 750 000 ECU·

xi) Société artésienne de vinyle: πρόστιμο 400 000 ECU·

xii) Shell International Chemical Company Ltd: πρόστιμο 850 000 ECU·

xiii) Solvay & Cie: πρόστιμο 3 500 000 ECU·

xiv) Wacker Chemie GmbH: πρόστιμο 1 500 000 ECU. »

4 Όλες οι επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η απόφαση, με εξαίρεση τη Solvay & Cie, άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου. Οι εν λόγω προσφυγές πρωτοκολλήθηκαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου μεταξύ της 30ής Μαρτίου 1989, της BASF AG, και της 25ης Απριλίου 1989, της Norsk Hydro AS. Κατ' εφαρμογή των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Δικαστήριο παρέπεμψε τις υποθέσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου με Διατάξεις της 15ης Νοεμβρίου 1989.

5 Με Διάταξη της 19ης Ιουνίου 1990, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) έκρινε απαράδεκτη την προσφυγή της Norsk Hydro AS λόγω της εκπρόθεσμης υποβολής του εισαγωγικού της προσφυγής δικογράφου. Κατά της Διατάξεως αυτή ασκήθηκε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, η οποία όμως διεγράφη λόγω παραιτήσεως της Norsk Hydro AS.

6 Ώστερα από την έγγραφη διαδικασία, που περατώθηκε με την υποβολή, μεταξύ 29ης Ιουνίου και 5 Νοεμβρίου 1990, των υπομνημάτων ανταπαντήσεως της Επιτροπής, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-79/89, Τ-84/89, Τ-85/89, Τ-86/89, Τ-89/89, Τ-91/89, Τ-92/89, Τ-94/89, Τ-96/89, Τ-98/89, Τ-102/89 και Τ-104/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, με Διάταξη της 11ης Ιουλίου 1991 του προέδρου του δευτέρου τμήματος του Πρωτοδικείου. Στις 11 Ιουλίου 1991 πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο πλαίσιο του άρθρου 64, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου με σκοπό την προπαρασκευή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και να διατάξει τη λήψη ορισμένων μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας.

7 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη μεταξύ 18 και 22 Νοεμβρίου 1991 και στις 10 Δεκεμβρίου 1991. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο κάλεσε

την Επιτροπή, με Διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1991, να προσκομίσει πριν από τις 22 Νοεμβρίου 1991 ορισμένα έγγραφα. Με νέα Διάταξη της 22ας Νοεμβρίου 1991 παρέτεινε την αρχικώς καθορισθείσα προθεσμία μέχρι τις 5 Δεκεμβρίου 1991.

8 Αφού οι διάδικοι ανέπτυξαν σχετικά τις απόψεις τους, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι πρέπει να εκδώσει κοινή απόφαση για το σύνολο των ανωτέρω υποθέσεων.

Τα αιτήματα των διαδίκων

9 Οι προσφεύγουσες ζητούν στην ουσία από το Πρωτοδικείο:

— κυρίως, την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865, PVC) και, επικουρικά, την ακύρωση ή τη μείωση του προστίμου που επιβλήθηκε με το άρθρο 3 της εν λόγω αποφάσεως·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

— επιπλέον, η Montedison SpA ζήτησε να υποχρεωθεί η Επιτροπή, αφενός, να της καταβάλει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε κατά τη διοικητική διαδικασία και, αφετέρου, να την αποζημιώσει για κάθε βλάβη που προκλήθηκε σε βάρος της από την εκτέλεση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

10 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή της Shell International Chemical Company Ltd ως εκπρόθεσμη και, συνεπώς, ως απαράδεκτη·

— να απορρίψει τις προσφυγές ως αβάσιμες·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας και οι αποδείξεις που διέταξε το Πρωτοδικείο

Α — *Οι έγγραφοι ισχυρισμοί των διαδίκων που οδήγησαν το Πρωτοδικείο να λάβει τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας της 11ης Ιουλίου 1991*

11 Στο σημείο 5 του δικογράφου της προσφυγής της, που φέρει τον τίλο « Παράβαση της υποχρεώσεως παραθέσεως αιτιολογίας κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως », η BASF AG επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988, αποκαλουμένη « ωοπαραγωγές όρνιθες », 131/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 905), προς στήριξη του ισχυρισμού ότι το άρθρο 190 της Συνθήκης υποχρεώνει την Επιτροπή, όταν εκδίδει απόφαση, να παραθέτει σχετική αιτιολογία, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αποφάσεως αυτής. Από αυτό η προσφεύγουσα συνάγει ότι μια απόφαση είναι άκυρη αν δεν αιτιολογείται ή αν η αιτιολογία της είναι ανεπαρκής ή ελλειπής κατά τον χρόνο εκδόσεώς της, ή ακόμα όταν η αιτιολογία τροποποιείται ύστερα από την έκδοση της αποφάσεως.

12 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα διαπιστώνει ότι η κοινοποιηθείσα απόφαση έχει ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1988 και συνοδεύεται από διαβιβαστικό έγγραφο με ημερομηνία 5 Ιανουαρίου 1989, το οποίο φέρει την υπογραφή « Για την Επιτροπή, P. Sutherland, μέλος της Επιτροπής ». Ισχυρίζεται όμως ότι η Επιτροπή της απέστειλε στις 21 Δεκεμβρίου 1988 τηλετύπημα, στο οποίο διατεινόταν ότι εξέδωσε απόφαση στις 22 Δεκεμβρίου 1988. Χωρίς να αποκλείει την περίπτωση λάθους, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι στις 21 Δεκεμβρίου 1988 η αιτιολογία της αποφάσεως ήταν είτε ανυπόστατη, είτε διαφορετική από την περιεχομένη στην κοινοποιηθείσα απόφαση. Προς στήριξη των ισχυρισμών της, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, απαντώντας σε αίτημά της να της κοινοποιηθεί η απόφαση, υποβληθέν μεταξύ της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και της 3ης Φεβρουαρίου 1989, ημερομηνίας της κοινοποιήσεως, οι υπηρεσίες της Επιτροπής της απάντησαν ότι το κείμενο της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα δεν ήταν έτοιμο και, συνεπώς, δεν ήταν δυνατή η κοινοποίηση αυτή. Κατά την προσφεύγουσα, το χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της λήψεως της αποφάσεως και της κοινοποιήσεώς της αποτελεί επαρκή απόδειξη ότι έγινε ουσιαστική τροποποίηση της αιτιολογίας της αποφάσεως. Από αυτό προκύπτει ότι η απόφαση είναι άκυρη. Στο υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, η προσφεύγουσα υπογράμμισε ότι « η καθής μπορούσε να

παρουσιάσει το γερμανικό κείμενο της αποφάσεως, υπό την μορφή που είχε όταν βρισκόταν στη διάθεση της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988. Τόσο το Δικαστήριο, όσο και η προσφεύγουσα θα ήταν έτσι σε θέση να συγκρίνουν (τα δύο κείμενα) και να εξακριβώσουν αν οι διαφορές μεταξύ αυτού του κειμένου και εκείνου που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 3 Φεβρουαρίου 1989 απορρέουν από απλές γλωσσικές διορθώσεις ».

13 Η Hüls AG ισχυρίζεται, στο δικόγραφο της προσφυγής της, ότι έχει κάθε λόγο να πιστεύει ότι η απόφαση που της κοινοποιήθηκε διαφέρει σε ουσιώδη σημεία από το σχέδιο το οποίο αποτέλεσε τη βάση της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988. Στηρίζει τον ισχυρισμό της στο γεγονός ότι, κατ' αυτήν, από την τυπογραφική παρουσίαση της κοινοποιηθείσας αποφάσεως προκύπτει σαφώς ότι ουσιώδη σημεία προστέθηκαν ή διορθώθηκαν. Γι' αυτό ζήτησε από το Δικαστήριο να « κατατεθεί στη δικογραφία το σχέδιο αποφάσεως της από 21 Δεκεμβρίου 1988 αποφάσεως της Επιτροπής και να τεθεί στη διάθεση της προσφεύγουσας, ώστε να μπορέσει να εξακριβώσει αν οι διαφορές δεν υπερβαίνουν τα όρια του θεμιτού ».

14 Οι προσφεύγουσες Wacker Chemie GmbH και Hoechst AG υποστήριξαν στα δικόγραφα της προσφυγής και στα υπομνήματα απαντήσεώς τους ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 190 της Συνθήκης αιτιολογία της αποφάσεως έπρεπε να επεξηγεί τα κύρια νομικά και πραγματικά στοιχεία τα οποία αποτέλεσαν τη βάση της εν λόγω αποφάσεως. Επιπλέον, η αιτιολογία αυτή έπρεπε να υφίσταται κατά τη στιγμή της εκδόσεως της αποφάσεως. Είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 190 της Συνθήκης η a posteriori τροποποίηση της αιτιολογίας όταν υπερβαίνει τα όρια απλών ορθογραφικών ή γραμματικών διορθώσεων (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988). Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν εν προκειμένω ότι έχουν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι η αρχή αυτή δεν τηρήθηκε. Αναφέρονται σε φήμες σχετικά με την έκδοση της αποφάσεως πριν από τις 21 Δεκεμβρίου 1988. Την ημέρα αυτή έλαβαν τηλετύπημα της Επιτροπής, στο οποίο περιλαμβανόταν το διατακτικό της αποφάσεως και όχι η αιτιολογία της, στο οποίο γινόταν λόγος για κάποια απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 1988. Διατείνονται ότι έχουν βασίμους λόγους για να εκφράζουν σοβαρές αμφιβολίες, ενόψει μάλιστα των πληροφοριών που τους παρασχέθηκαν από άλλες επιχειρήσεις, στις οποίες επίσης απευθυνόταν η προσβαλλομένη απόφαση, σχετικά με το ζήτημα αν πράγματι η απόφαση εκδόθηκε βάσει πλήρους προτάσεως προς έκδοση αποφάσεως, περιλαμβάνουσα την απαραίτητη αιτιολογία στη γλώσσα του πρωτοτύπου της αποφάσεως αυτής. Συνεπώς, οι προσφεύγουσες ζήτησαν να κληθεί η Επιτροπή να προσκομίσει την πρόταση αποφάσεως βάσει της οποίας εξέδωσε, στις 21 Δεκεμβρίου 1988, την προσβαλλόμενη απόφαση. Από όσα υποστήριξε η Επιτροπή προς αντίκρουση της προσφυγής συνάγουν ότι δεν εκδόθηκε απόφαση στην ισπανική, ιταλική και ολλανδική γλώσσα. Όμως, κατά τις προσφεύγουσες, η απόφαση έπρεπε να εκδοθεί σε κάθε μια από τις γλώσσες εκείνων προς τους οποίους απευθυνόταν. Επο-

μένως, προβάλλουν « ενώπιον του Πρωτοδικείου το ζήτημα αν η απόφαση της Επιτροπής έπρεπε να εκδοθεί βάσει των αντιστοίχων σχεδίων ». Ακόμη, υποστηρίζουν ότι, λαμβανομένης υπόψη της εκθέσεως των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη η Επιτροπή στο υπόμνημα αντικρούσεώς της, τίθεται το ερώτημα αν το υπεύθυνο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπορούσε νομοτύπως να προβεί στην έκδοση της αποφάσεως ή αν εξέδωσε νομοτύπως την απόφαση στις άλλες επίσημες γλώσσες, δεδομένου ότι η θητεία του έληγε στις 5 Ιανουαρίου 1989, ήτοι ένδεκα ημέρες πριν από την ημερομηνία κατά την οποία κατατέθηκαν οι σχετικές μεταφράσεις στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής. Από αυτό καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι « η απόφαση, η οποία έπρεπε να έχει τη μορφή ενιαίας αποφάσεως έναντι όλων των αποδεκτών της, πάσχει στο σύνολό της ».

15 Η Enichem SpA υποστηρίζει, στο δικόγραφο της προσφυγής της, ότι μεσολάβησε μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως και της κοινοποιήσεώς της, οπότε το κοινοποιηθέν και δημοσιευθέν κείμενο ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στα όσα αποφασίστηκαν, πράγμα το οποίο συνεπάγεται την ακυρότητα της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στους διαδίκους. Η Enichem SpA ζητεί από το Δικαστήριο να διατάξει την Επιτροπή να προσκομίσει το κείμενο, στη γλώσσα εργασίας της Επιτροπής, βάσει του οποίου η τελευταία εξέδωσε την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988. Η Enichem SpA ισχυρίζεται επιπλέον ότι η απόφαση ελήφθη πριν από τη σύνταξη των οριστικών πρακτικών της ακροάσεως των προσφευγουσών από την Επιτροπή, τα οποία συντάχθηκαν μόλις στις 13 Φεβρουαρίου 1989. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει το γεγονός ότι, κατά συνέπεια, ούτε η Συμβουλευτική Επιτροπή, ούτε η Επιτροπή ως συλλογικό όργανο, ούτε το αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπόρεσαν να λάβουν γνώση του κειμένου των οριστικών πρακτικών της ακροάσεως, οπότε η ενώπιον της Επιτροπής ακρόαση έχασε κάθε σημασία.

16 Απαντώντας στην επιχειρηματολογία αυτή, η Επιτροπή διατείνεται, στο υπόμνημα αντικρούσεως και στο υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, ότι ο λόγος αυτός είναι παντελώς αβάσιμος και ότι δεν υπάρχουν σοβαρά στοιχεία προς στήριξή του, υποστηρίζει δε ότι οι προτάσεις αποφάσεως υποβλήθηκαν στην Επιτροπή ως συλλογικό όργανο σε έξι γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά και ολλανδικά). Από τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής προκύπτει ότι η απόφαση εκδόθηκε σε τρεις γλώσσες — αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά — και ότι η Επιτροπή ως συλλογικό όργανο ανέθεσε στο αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της να προχωρήσει στην έκδοση της αποφάσεως στις άλλες επίσημες γλώσσες. Αυτή η εξουσιοδότηση είναι σύμφωνη προς το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, όπως εξάλλου έχει δεχθεί το Δικαστήριο με την απόφασή του της 23ης Σεπτεμβρίου 1986 (5/85, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2585,

σκέψη 40). Κατά την Επιτροπή, η εν λόγω εξουσιοδότηση περιλαμβάνει κατ' ανάγκη τη δυνατότητα του εξουσιοδοτούμενου να προβαίνει στις απαραίτητες γλωσσικές εναρμονίσεις. Ώστερα από τη σύσκεψη της Επιτροπής ως συλλογικού οργάνου έγινε η μετάφραση της αποφάσεως στις τρεις επίσημες γλώσσες που δεν ήταν ακόμα διαθέσιμες (δανικά, ελληνικά, πορτογαλικά). Οι μεταφράσεις αυτές κατατέθηκαν στη Γενική Γραμματεία στις 16 Ιανουαρίου 1989, ημερομηνία υποβολής στους γλωσσσομαθείς νομικούς των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων της αποφάσεως, που ήταν έτοιμες σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας, για να διασφαλιστεί η συμφωνία μεταξύ τους. Οι εν λόγω εργασίες εναρμονίσεως περατώθηκαν στο τέλος Ιανουαρίου 1989. Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι μπορούσε να καταθέσει ενώπιον του Πρωτοδικείου, εάν αυτό το ήθελε, τα έγγραφα που μνημονεύονταν στα υπομνήματά της. Πρόσθεσε ότι η σχετική εξουσιοδότηση δεν δόθηκε στον P. Sutherland, αλλά στον αρμόδιο επίτροπο για ζητήματα ανταγωνισμού χωρίς αυτός να αναφέρεται ονομαστικά.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές και ενόψει των εν λόγω διισταμένων εγγράφων ισχυρισμών, για να εξακριβώσει την ακρίβεια των ισχυρισμών που προέβαλαν οι προσφεύγουσες, το Πρωτοδικείο οφείλει να προβεί σε σύγκριση μεταξύ, αφενός, της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* και, αφετέρου, της εκδοθείσας αποφάσεως, δεδομένης εξάλλου της προθυμίας της Επιτροπής να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία· στο πλαίσιο της εξουσίας του να διατάσσει αποδείξεις (προαναφερθείσα απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 1986) το Πρωτοδικείο, λαμβάνοντας μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, κάλεσε την Επιτροπή, στις 11 Ιουλίου 1991, να προσκομίσει, αφενός, τα πρακτικά της συσκέψεως της ολομέλειας της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και, αφετέρου, το κείμενο της αποφάσεως όπως εκδόθηκε από την Επιτροπή ως συλλογικό όργανο.

18 Στα παραρτήματα IV και V της απαντήσεώς της στα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, που πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 12 Σεπτεμβρίου 1991, η Επιτροπή προσκομίζει αφενός, τις σελίδες 41 έως 43 των πρακτικών, στη γαλλική γλώσσα, της 945ης συνεδριάσεως της ολομέλειας της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988, υπό τα στοιχεία COM(88) PV 945 (παράρτημα IV) και, αφετέρου, τρία σχέδια αποφάσεως, με ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988, στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα, υπό τα στοιχεία C(88) 2497 (παράρτημα V).

19 Ύστερα από την προσκόμιση των εν λόγω εγγράφων, η BASF AG κατέθεσε στις 24 Οκτωβρίου 1991 έγγραφο στο οποίο η προσφεύγουσα δήλωσε ότι είχε την πρόθεση να αποδείξει το βάσιμο των αιτιάσεων που ανέπτυξε στην έγγραφη διαδικασία και να

διευκολύνει την εξέλιξη της προφορικής διαδικασίας. Το εν λόγω έγγραφο, που κοινοποιήθηκε στην καθής στις 29 Οκτωβρίου 1991, περιελάμβανε σε παράρτημα συγκριτικό πίνακα στον οποίο συνοψίζονταν ορισμένες διαφορές που παρατήρησε η BASF AG μεταξύ του κοινοποιηθέντος στην προσφεύγουσα κειμένου και του από 14 Δεκεμβρίου 1988 σχεδίου αποφάσεως στα γερμανικά, το οποίο προσκομίστηκε στις 12 Σεπτεμβρίου 1991.

Β — *Η επιχειρηματολογία των διαδίκων κατά την προφορική διαδικασία, που οδήγησε το Πρωτοδικείο να διατάξει αποδείξεις στις 19 Νοεμβρίου 1991*

20 Κατά την ανάπτυξη των κοινών προφορικών τους παρατηρήσεων στις 18 Νοεμβρίου 1991, όλες οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις εκτός της Shell International Chemical Company Ltd και της Montedison SpA, οι οποίες δεν θέλησαν να μετάσχουν στην από κοινού ανάπτυξη προφορικών παρατηρήσεων, ισχυρίστηκαν ότι έπρεπε να γίνη διάκριση μεταξύ δύο ειδών πλημμελειών με τις οποίες βαρύνεται η απόφαση.

21 Οι προσφεύγουσες επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν, καταρχάς, ότι η κοινοποιηθείσα απόφαση στερείται νομικής βάσεως, καθόσον κοινοποιήθηκε στην ιταλική και ολλανδική γλώσσα, ενώ από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή στις 12 Σεπτεμβρίου 1991 προκύπτει ότι αυτές οι γλωσσικές αποδόσεις της προσβαλλομένης πράξεως εγκρίθηκαν μόνο από το αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής. Κατά τις προσφεύγουσες, το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, της 31ης Ιανουαρίου 1963, που διατηρήθηκε προσωρινά σε ισχύ δυνάμει του άρθρου 1 της αποφάσεως της 6ης Ιουλίου 1967 (στο εξής: εσωτερικός κανονισμός της Επιτροπής), όπως ισχύει σήμερα κατόπιν τροποποιήσεώς του από την απόφαση 75/461/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 5), το πρώτο εδάφιο της οποίας αναφέρεται στις εξουσιοδοτήσεις που μπορούν να δίδονται στα μέλη της Επιτροπής, δεν προσφέρει καμία νομική βάση προς τούτο. Οι προσφεύγουσες υποστήριξαν μεταξύ άλλων, κατά την προφορική διαδικασία, ότι η ενέργεια της Επιτροπής είναι αντίθετη προς το άρθρο 12, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, διότι, δεδομένου ότι δεν εκδόθηκε απόφαση στην ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, η σύσκεψη δεν ολοκληρώθηκε με τη σύνταξη πράξεως υπογραφομένης από τον πρόεδρο και τον γραμματέα. Καταλήγοντας επί του σημείου αυτού, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι η τήρηση των προβλεπομένων στο άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής αποτελεί ουσιώδη τύπο, η παράβαση του οποίου πρέπει να επιφέρει την ακύρωση της αποφάσεως, δυνάμει των άρθρων 173 και 174 της Συνθήκης.

22 Κατόπιν οι επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι υφίστανται διαφορές μεταξύ του συνόλου των αποφάσεων που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και των εγγράφων που κατέθεσε η Επιτροπή στις 12 Σεπτεμβρίου 1991, τα οποία η Επιτροπή διατείνεται ότι αποτελούν το κείμενο της αποφάσεως που εξέδωσε. Πέραν των συντακτικών και ορθογραφικών διορθώσεων, οι προσφεύγουσες διέκριναν τρία είδη σημαντικών τροποποιήσεων. Πρόκειται για προσθήκες στη σελίδα 6 της κοινοποιηθείσας αποφάσεως, οι οποίες αφορούν τις γερμανικές επιχειρήσεις, για προσθήκη ενός νέου εδαφίου στη σελίδα 24 της κοινοποιηθείσας αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα (σελίδα 22 της κοινοποιηθείσας αποφάσεως στην αγγλική γλώσσα και σελίδα 23 της κοινοποιηθείσας αποφάσεως στη γαλλική γλώσσα), καθώς και για άλλες τροποποιήσεις που αλλοίωσαν το κείμενο στη γερμανική γλώσσα. Αναφερόμενες ιδίως στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988, οι επιχειρήσεις ισχυρίστηκαν ότι η απαγόρευση της εκ των υστέρων τροποποιήσεως των νομικών πράξεων οι οποίες έχουν λάβει τη μορφή αποφάσεως εκδοθείσας από την αρμόδια αρχή είναι απόλυτη. Υποστήριξαν ακόμα ότι θα κλονιζόταν η εμπιστοσύνη προς τα όργανα των Κοινοτήτων αν δεν εξασφαλιζόταν χωρίς καμία επιφύλαξη το απαραβίαστο αυτών των νομικών αρχών.

23 Στην απάντησή της σ' αυτούς τους προφορικούς ισχυρισμούς, η οποία δόθηκε την ίδια ημέρα, η Επιτροπή, χωρίς να αμφισβητήσει την προσθήκη ενός νέου εδαφίου στο σημείο 27 των αιτιολογικών σκέψεων της κοινοποιηθείσας πράξης, προσφέρθηκε να δικαιολογήσει το νομότυπο της προσθήκης αυτής αναφερόμενη στα πρακτικά μιας ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων, που πραγματοποιήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1988. Εντούτοις η Επιτροπή παρατήρησε ότι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι στα πρακτικά αυτά περιλαμβάνονταν εμπιστευτικές πληροφορίες, δεν μπορούσε να τα καταθέσει στη δικογραφία. Το Πρωτοδικείο προέτεινε στην Επιτροπή είτε να παύσει να αναφέρεται σε έγγραφο σχετικά με το οποίο δεν μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους οι προσφεύγουσες είτε να σχολιάσει το έγγραφο αυτό χωρίς να το προσκομίσει.

24 Η Επιτροπή επέλεξε την τελευταία λύση. Αφού η Επιτροπή εξέθεσε το περιεχόμενο του εν λόγω εγγράφου, οι προσφεύγουσες δήλωσαν ότι δεν ικανοποιήθηκαν πλήρως από την απάντηση της Επιτροπής, δεδομένου ότι δεν είχαν λάβει γνώση του περιεχομένου του επιδίκου εγγράφου, το οποίο έχει γι' αυτές μεγάλη σημασία. Εξάλλου ρώτησαν, πρώτον, την Επιτροπή αν η απόφαση κυρώθηκε υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής και, δεύτερον, δήλωσαν ότι τα αποσπάσματα των πρακτικών δεν αποτελούν ικανοποιητική απάντηση στο αίτημα του Πρωτοδικείου· τέλος, ζήτησαν να δουν το κείμενο της αποφάσεως που φέρει τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής.

25 Στην προφορική ανάπτυξή της της 19ης Νοεμβρίου 1991 η Επιτροπή ανέφερε ότι δεν μπορούσε να προσκομίσει άλλα έγγραφα, πέραν αυτών που είχε ήδη καταθέσει ενώπιον του Πρωτοδικείου, παρά μόνο κατόπιν Διατάξεώς του. Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή, με Διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1991, να προσκομίσει, « το αργότερο ως τις 12 το μεσημέρι της 22ας Νοεμβρίου 1991, επίσημο ακριβές αντίγραφο της αποφάσεως της 21ης Δεκεμβρίου 1988 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865 VC· 89/190/ΕΟΚ), όπως εκδόθηκε από την ολομέλεια της Επιτροπής κατά τη συνεδρίασή της της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και επικυρώθηκε υπό τους όρους που προβλέπονται από τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής, τούτο δε στις γλώσσες που εκδόθηκε ».

26 Συμμορφούμενη προς αυτή τη Διάταξη, η Επιτροπή προσκόμισε στις 21 Νοεμβρίου 1988:

— αντίγραφο των σελίδων 41 έως 43 των πρακτικών της συνεδριάσεως της ολομέλειας της Επιτροπής, που προσκομίστηκαν ήδη στις 12 Σεπτεμβρίου 1991, επικυρωμένο από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής (σελίδες 2 έως 4)·

— αντίγραφα, επικυρωμένα από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής, των σχεδίων αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988 στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα (σελίδες 5 έως 148)·

— έγγραφο με τα στοιχεία SEC(88) OJ 945, point 15, με ημερομηνία 19 Δεκεμβρίου 1988, τιτλοφορούμενο « Note à l' attention des MM. les membres de la Commission » (Σημείωμα υπόψη των μελών της Επιτροπής), επικυρωμένο από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής (σελίδα 149)·

— έγγραφο με τα στοιχεία « annexe III », τιτλοφορούμενο « modifications to be included in point 27 — PVC, in point 34 — LDPE » [τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στο σημείο 27 — PVC, στο σημείο 34 — LDPE »] (σελίδα 150)·

— έγγραφο υπογεγραμμένο από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής, το οποίο έχει ως εξής:

« I certify that the attached is a true copy of the decision of the Commission in case IV/31.865-PVC, as adopted by the Commission at its meeting of 21 December 1988.

The text of the decision comprises the attached documents:

1) pages 41 to 43 of the minutes of the Commission' s meeting of 21 December 1988, COM(88) PV 945;

2) the following documents which were before the Commission at that meeting:

   i) document C(88) 2497 of 14 December 1988, beeig a draft decision, in the three language versions (German, English, French) available to the Commission;

   ii) a document entitled " Modifications to be included in point 27 — PVC, in point 34 — LDPE " and bearing the reference " ANNEXE III ", which was attached as Annexe III to document SEC(88) 2033 referred to in point 2 of the abovementioned Commission minutes, page 41, being the minutes of the special meeting of the Chefs de cabinet held on 19 December 1988. »

(« Πιστοποιώ ότι τα συναπτόμενα έγγραφα είναι ακριβή αντίγραφα της αποφάσεως της Επιτροπής στην υπόθεση IV/31.865 — PVC, όπως εκδόθηκε από την Επιτροπή κατόπιν της συνεδριάσεώς της της 21ης Δεκεμβρίου 1988.

Το κείμενο της αποφάσεως αποτελείται από τα ακόλουθα έγγραφα:

1) τις σελίδες 41 έως 43 των πρακτικών της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988, COM(88) PV 945·

2) τα ακόλουθα έγγραφα, που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή κατά την εν λόγω συνεδρίαση:

i) το έγγραφο C(88) 2497 της 14ης Δεκεμβρίου 1988, το οποίο είναι σχέδιο της αποφάσεως στις τρεις γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά) στις οποίες εκδόθηκε από την Επιτροπή·

ii) ένα έγγραφο τιτλοφορούμενο " τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στο σημείο 27 — PVC, στο σημείο 34 — LDPE ", το οποίο φέρει τα στοιχεία " ANNEXE III " και είχε προσαρτηθεί ως παράρτημα III στο έγγραφο SEC(88) 2033 περί του οποίου γίνεται λόγος στο σημείο 2, σελίδα 41, των πρακτικών της Επιτροπής που αναφέρονται ανωτέρω και αποτελεί το πρακτικό της πραγματοποιηθείσας στις 19 Δεκεμβρίου 1988 ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων. »)

27 Η καθής ανέφερε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι, λόγω των τότε εργασιών για τη μετακόμιση των υπηρεσιών της Επιτροπής από το κτίριό της, δεν μπορούσε να προσκομίσει, εντός της προθεσμίας που έταξε η προαναφερθείσα Διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1991, άλλα έγγραφα πέραν εκείνων που είχε ως τότε καταθέσει στη δικογραφία, αλλά ότι μπορούσε να καταθέσει συμπληρωματικά έγγραφα στις 5 Δεκεμβρίου 1991. Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διέταξε ότι, « λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτέρων περιστάσεων τις οποίες επικαλείται η Επιτροπή, η προθεσμία που καθορίστηκε με τη Διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1991 για την προσκόμιση κυρωμένου αντιγράφου της αποφάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988 παρατείνεται έως τις 5 Δεκεμβρίου 1991 ».

28 Στις 5 Δεκεμβρίου 1991 η Επιτροπή προσκόμισε:

— τις σελίδες 41 έως 43 των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της ολομέλειας της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, μαζί με το διαβιβαστικό έγγραφο των εν λόγω πρακτικών. Από αυτά προκύπτει, αφενός, ότι οι σελίδες 41 έως 43 περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος της συνεδριάσεως, τα πρακτικά των οποίων περιλαμβάνουν 60 σελίδες, και, αφετέρου, ότι αυτά τα πρακτικά εγκρίθηκαν από την Επιτροπή ως συλλογικό όργανο στις 22 Δεκεμβρίου 1988. Αυτή η πρώτη σελίδα φέρει τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα της Επιτροπής. Η

ακρίβεια του προσκομιζόμενου εγγράφου πιστοποιείται από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής και φέρει τα διακριτικά της Επιτροπής·

— βεβαίωση συνταχθείσα από τον David F. Williamson, Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής, με ημερομηνία 5 Δεκεμβρίου 1991, που αναφέρει τα εξής:

« Pursuant to the Order of the Court of First Instance of 19 November 1991, I certify that the attached is a true copy of pages 41 to 43 of the authenticated minutes of the Commission' s meeting of 19 December 1988, COM(88) PV 945, together with a copy of page 1 of those minutes, which bears the signatures of the President of the Commission and myself, in accordance with article 10 of the Commission' s Rules of Procedure. These pages record the adoption by the Commission of the decision in Case IV/31.865 — PVC, which comprises this entry in the minutes, together with the documents before the Commission on that occasion and listed on page 41, of which certified copies were furnished to the Court on 21 November 1991. »

(« Προς εκτέλεση της Διατάξεως του Πρωτοδικείου της 19ης Νοεμβρίου 1991 πιστοποιώ ότι τα συναπτόμενα έγγραφα είναι ακριβή αντίγραφα των σελίδων 41 έως 43 των επικυρωμένων πρακτικών της συσκέψεως της Επιτροπής της 19ης Δεκεμβρίου 1988, COM(88) PV 945, μαζί με αντίγραφο της πρώτης σελίδας των εν λόγω πρακτικών, η οποία φέρει την υπογραφή του Προέδρου της Επιτροπής και εμού του ιδίου, σύμφωνα προς το άρθρο 10 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Στις εν λόγω σελίδες γίνεται μνεία της εκδόσεως από την Επιτροπή της αποφάσεως στην υπόθεση IV/31.865 — PVC, που αποτελείται από τα έγγραφα τα οποία περιελήφθησαν στα πρακτικά και εκείνα που είχαν υποβληθεί στην Επιτροπή με την ευκαιρία αυτή, τα οποία απαριθμούνται στην σελίδα 41, επικυρωμένα αντίγραφα των οποίων προσκομίστηκαν στο Πρωτοδικείο στις 21 Νοεμβρίου 1991. »)

— ένα διαβιβαστικό έγγραφο υπογεγραμμένο από τον J. Curral, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, ενεργούντα ως εκπρόσωπό της, με ημερομηνία 5 Δεκεμβρίου 1991, το οποίο είχε ως εξής:

« In compliance with the Court' s Order of 19 November 1991, please find enclosed a certified copy of the authenticated version of the minutes of the Commision' s

meeting of 21 December 1988, to be read with the other documents of which certified copies have already been supplied to the Court, the whole constituting the Commission' s decision as adopted that day. »

(« Σύμφωνα προς τη Διάταξη του Πρωτοδικείου της 19ης Νοεμβρίου 1991, σας εσωκλείω επίσημο αντίγραφο των επικυρωμένων πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988, που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε συνδυασμό με τα άλλα έγγραφα, επικυρωμένα αντίγραφα των οποίων έχουν ήδη κατατεθεί στο Πρωτοδικείο· το σύνολο των εγγράφων αυτών αποτελούν την απόφαση που εξέδωσε την ημερομηνία αυτή η Επιτροπή. »)

29 Τέλος, στις προφορικές παρατηρήσεις που ανέπτυξε στις 10 Δεκεμβρίου 1991, η Montedison SpA ισχυρίστηκε ότι, λαμβανομένων υπόψη των νέων στοιχείων που προέκυψαν κατά την προφορική διαδικασία, δικαίως συμπλήρωσε τα αρχικά της αιτήματα. Η Montedison SpA δήλωσε ότι προβάλλει ενώπιον του Πρωτοδικείου το ανυπόστατο της προσβαλλομένης πράξεως και, επομένως, το παραδεκτό της προσφυγής της. Επικουρικά, η Montedison SpA δήλωσε ότι εμμένει στα αρχικά της αιτήματα.

Επί της ουσίας

30 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, προς στήριξη των αιτημάτων τους, οι προσφεύγουσες επικαλούνται τρεις κυρίως λόγους, βασιζομένους στην προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων, στην παράβαση ουσιώδους τύπου και στο γεγονός ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση και ο νομικός χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών είναι ανεπαρκείς ή εσφαλμένοι από πλευράς του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Μεταξύ των λόγων αυτών, ένας βασίζεται στην ύπαρξη διαφορών μεταξύ των αποφάσεων, όπως εκδόθηκαν από την ολομέλεια της Επιτροπής, αφενός, και των πράξεων που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, αφετέρου. Κατά την προφορική διαδικασία ο λόγος αυτός συμπληρώθηκε, ύστερα από τις προφορικές παρατηρήσεις της Επιτροπής και την προσκόμιση εγγράφων από αυτήν, αφενός, με έναν άλλο λόγο, στο οποίο είχαν ήδη αναφερθεί σε γενικές γραμμές μερικές από τις προσφεύγουσες, βασιζόμενο στην αναρμοδιότητα του εκδόντος τη σχετική πράξη και, αφετέρου, με λόγο αντλούμενο από το ανυπόστατο της πράξεως.

31 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, για να τύχουν εμπεριστατωμένης απαντήσεως οι λόγοι που προβάλλουν οι προσφεύγουσες, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, ο λόγος που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της, δεύτερον, ο λόγος που βασίζεται στην αναρμοδιότητα του εκδόντος τη σχετική πράξη και, τρίτον, ο λόγος περί του ανυποστάτου της προσβαλλομένης πράξεως. Το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι η εξέταση των λόγων οι οποίοι στηρίζονται στην αναρμοδιότητα του εκδόντος τη σχετική πράξη και ο λόγος περί του ανυποστάτου της αποφάσεως είναι, εν πάση περιπτώσει ζητήματα δημοσίας τάξεως εξεταστέα αυτεπαγγέλτως.

A — *Επί του λόγου που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της*

32 Πολλές από τις προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι η κοινοποιηθείσα πράξη που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* παρουσιάζει ορισμένες διαφορές σε σχέση με την εκδοθείσα απόφαση. Οι διαφορές αυτές, που δεν περιορίζονται σε απλές γραμματικές διορθώσεις, συνεπάγονται πρόδηλη παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της και επιφέρουν την ακυρότητα του συνόλου της προσβαλλομένης πράξεως (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 11 έως 15).

33 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι αυτές οι διαφορές είτε είναι απλώς διορθώσεις καθαρά συντακτικές και γραμματικές είτε βασίζονται στις προτάσεις που υποβλήθηκαν μετά από ειδική σύσκεψη των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων της 19ης Δεκεμβρίου 1988. Προς στήριξη του ισχυρισμού της προσκόμισε το σύνολο των προεκτεθέντων εγγράφων (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 16, 23, 26 και 28).

34 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση « ωοπαραγωγές όρνιθες » της 23ης Φεβρουαρίου 1988, σχετικά με οδηγία του Συμβουλίου που τροποποιήθηκε εκ των υστέρων από τις υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου, έκρινε ότι η αιτιολογία μιας πράξεως αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της, καθόσον παρέχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του και στα κράτη μέλη, καθώς και στους ενδιαφερομένους ιδιώτες, να γνωρίζουν υπό ποίες συνθήκες εφάρμοσαν τη Συνθήκη τα κοινοτικά όργανα και ότι, « κατά συνέπεια, ούτε ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου ούτε το προσωπικό της

Γενικής Γραμματείας έχουν την εξουσία να τροποποιούν την αιτιολογία των πράξεων που έχει εγκρίνει το Συμβούλιο » (σκέψεις 37 και 38). Τούτο ίσχυε επίσης και για τον εσωτερικό κανονισμό του Συμβουλίου, ο οποίος απαγορεύει τέτοιου είδους τροποποιήσεις. Για τους λόγους αυτούς το Δικαστήριο ακύρωσε την επίδικη οδηγία.

35 Πράγματι, η αρχή κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως από την αρμόδια αρχή αλλοίωσή της αποτελεί ουσιώδη παράγοντα για τη νομική ασφάλεια και τη σταθερότητα των νομικών καταστάσεων στην κοινοτική τάξη, τόσο για τα κοινοτικά όργανα όσο και για τους ιδιώτες, η νομική και πραγματική κατάσταση των οποίων επηρεάζεται από τις αποφάσεις των εν λόγω οργάνων. Μόνο με την αυστηρή και απόλυτη τήρηση της αρχής αυτής μπορεί να είναι βέβαιο ότι, μετά την έκδοσή της, η πράξη δεν θα τροποποιηθεί παρά μόνο στο πλαίσιο των ισχυόντων κανόνων που διέπουν την αρμοδιότητα και τη διαδικασία και ότι, επομένως, η πράξη που κοινοποιείται ή δημοσιεύεται αποτελεί ακριβές αντίγραφο της εκδοθείσας πράξεως, εκφράζοντας πιστά τη βούληση της αρμόδιας αρχής.

36 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή στις 12 Σεπτεμβρίου 1991, συμμορφούμενη προς τα προαναφερθέντα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, της 11ης Ιουλίου 1991, καθώς και από τα έγγραφα που προσκομίστηκαν κατά την προφορική διαδικασία, στις 21 Νοεμβρίου 1991 και στις 5 Δεκεμβρίου 1991, τα οποία εξετάστηκαν ανωτέρω (βλ. σκέψεις 26 και 28), προκύπτει ότι τα τρία σχέδια που υποβλήθηκαν στη σύσκεψη της Επιτροπής, με ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988, έχουν ορισμένες διαφορές με τις αποφάσεις οι οποίες κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι η καθής δεν αμφισβητεί, καταρχήν, αυτές τις διαφορές, άλλες από τις οποίες θεωρεί ότι έχουν ελάχιστη σημασία και άλλες υποστηρίζει ότι εξηγούνται από τις περιστάσεις, όπως αυτές προκύπτουν από τις βεβαιώσεις των Williamson και Currall, που προσκομίστηκαν στις 21 Νοεμβρίου και τις 5 Δεκεμβρίου 1991 και εξετάστηκαν ανωτέρω (βλ. σκέψεις 26 και 28), ότι οι αποφάσεις τις οποίες εξέδωσε η Επιτροπή ως συλλογικό όργανο πρέπει να προκύψουν από τη σύγκριση των τριών αυτών σχεδίων, των πρακτικών της 945ης συσκέψεως της Επιτροπής ως συλλογικού οργάνου και από τα πρακτικά της συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων της 19ης Δεκεμβρίου 1988, μαζί με την πρόταση τροποποιήσεως που περιελάμβανε, καθώς και τα άλλα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή.

37 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, στη συνέχεια, ότι, βάσει των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της ολομέλειας της Επιτροπής, που πραγματοποιήθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 1988 με πρωτοβουλία του αρμόδιου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου P. Sutherland, η Επιτροπή εξέτασε τα σχέδια αποφάσεως υπό τα στοιχεία C(88) 2497· την ημερομηνία αυτή η Επιτροπή

— κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δεκατέσσερις επιχειρήσεις που αναφέρονταν στην υπόθεση PVC παρέβησαν το άρθρο 85 της Συνθήκης, καθόρισε το ύψος των προστίμων που έπρεπε να τους επιβληθούν και αποφάσισε να διατάξει τις επιχειρήσεις να παύσουν την παράβαση αυτή·

— εξέδωσε απόφαση σχετικά με την υπόθεση IV-31.865 PVC στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα, γλώσσες οι οποίες είναι οι αυθεντικές όσον αφορά ορισμένες από τις επιχειρήσεις, ενώ οι αποφάσεις αυτές « περιελήφθησαν » στα προαναφερθέντα έγγραφα C(88) 2497·

— εξουσιοδότησε το αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής να εγκρίνει το κείμενο της αποφάσεως στις άλλες επίσημες γλώσσες της Κοινότητας·

— έλαβε γνώση του γεγονότος ότι οι διευθυντές των γραφείων των Επιτρόπων εξέτασαν την υπόθεση σε ειδική σύσκεψη καθώς και της εβδομαδιαίας συσκέψεως αυτών της 19ης Δεκεμβρίου 1988.

38 Ενόψει αυτών των διαπιστώσεων των πραγματικών περιστατικών το Πρωτοδικείο πρέπει να προβεί σε νομική εκτίμηση του λόγου που βασίζεται στην παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της. Προς εξέταση του λόγου αυτού πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, του κειμένου της αποφάσεως που εκδόθηκε στη γερμανική γλώσσα και, αφετέρου, του κειμένου της σε όλες τις άλλες αυθεντικές γλώσσες.

1. *Όσον αφορά τις τροποποιήσεις του κειμένου της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα*

39 Όσον αφορά την απόφαση που έλαβε η ολομέλεια της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988, στη γερμανική γλώσσα, από συγκριτική εξέταση του από 14 Δεκεμβρίου 1988 σχεδίου της αποφάσεως, όπως έγινε δεκτό από την Επιτροπή ως συλλογικό όργανο, βάσει των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής, αφενός, και της κοινοποιηθείσας και δημοσιευθείσας αποφάσεως, αφετέρου, προκύπτει ότι έγιναν πολλές τροποποιήσεις στη κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα απόφαση μετά από την έκδοσή της. Αυτή η συγκριτική εξέταση επιβεβαιώνει την ακρίβεια του σχετικού με τις διαφορές πίνακα που προσκόμισε η BASF AG στις 24 Οκτωβρίου 1991, τον οποίο εξάλλου δεν αμφισβητεί η Επιτροπή, ισχυριζόμενη απλώς ότι οι τροποποιήσεις είναι επουσιώδεις.

40 Πράγματι, από τη σύγκριση μεταξύ των τριών σχεδίων της 14ης Δεκεμβρίου 1988, που συντάχθηκαν στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα και έγιναν δεκτά από την Επιτροπή στις 21 Δεκεμβρίου 1988, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της, προκύπτει ότι η εκδοθείσα στη γερμανική γλώσσα απόφαση παρουσιάζει αισθητές διαφορές, πέραν των γραμματικών και συντακτικών διορθώσεων, αφενός, από την απόφαση που εκδόθηκε στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα και, αφετέρου, από την κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα απόφαση. Έστω και αν οι τροποποιήσεις της εκδοθείσας από την Επιτροπή αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα είχαν ως σκοπό την εναρμόνιση των κειμένων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στις διάφορες αυθεντικές γλώσσες, παρ' όλα αυτά οι εν λόγω τροποποιήσεις είναι παράτυπες, καθόσον είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της πράξεως, υπερβαίνουν κατά πολύ όσον αφορά ορισμένες από αυτές, τα όρια των απλών ορθογραφικών ή συντακτικών διορθώσεων και θίγουν επομένως άμεσα την αρχή κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως, από την αρμόδια αρχή, αλλοίωσή της.

41 Μεταξύ των διαφορών που υπάρχουν στον συγκριτικό πίνακα της BASF AG, καθώς και εκείνων για τις οποίες έγινε λόγος στην κοινή ανάπτυξη των προφορικών παρατηρήσεων των προσφευγουσών και εκείνων που εξέθεσε ο δικηγόρος των εταιριών Wacker Chemie GmbH και Hoechst AG, πολλές από αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως απλές συντακτικές ή ορθογραφικές διορθώσεις:

— στη σελίδα 6, σημείο 7, τέταρτο εδάφιο (οι παραπομπές γίνονται στο κείμενο του σχεδίου αποφάσεως που εκδόθηκε στη γερμανική γλώσσα, το οποίο προσκόμισε η Επιτροπή στις 12 Σεπτεμβρίου 1991 και φέρει την ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου

1988): το σχέδιο της 14ης Δεκεμβρίου 1988 δεν περιλαμβάνει ούτε τη σημείωση 2 (« Jedenfalls wurden sowohl Hüls als auch Hoechst von ICI und BASF als Sitzungsteilnehmer identifiziert » — « Εν πάση περιπτώσει, η ICI και η BASF αναφέρουν ότι τόσο η Hüls όσο και η Hoechst έλαβαν μέρος στις συσκέψεις ») ούτε τη φράση « Hoechst als der einzige andere in Frage kommende Hersteller war nur ein unbedeutender PVC — Produzent » (« Η Hoechst, που είναι ο μόνος άλλος παραγωγός που μπορούσε να ληφθεί υπόψη, ήταν ένας μικρής κλίμακας παραγωγός PVC »), οι οποίες προστέθηκαν στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα απόφαση·

— στη σελίδα 17, σημείο 21, πρώτο εδάφιο: η φράση « Die Unternehmen streiten offensichtlich nicht ab » (« Οι επιχειρήσεις προφανώς δεν διαφωνούν »), που υπάρχει στο σχέδιο της 14ης Δεκεμβρίου 1988, αντικαταστάθηκε, στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη, από τη φράση: « Die Unternemen bestreiten zwar nicht » (« Οι επιχειρήσεις βεβαίως δεν διαφωνούν »)·

— στη σελίδα 32, σημείο 42, πρώτο εδάφιο: η αναφορά σε διαδικασία « ορθολογικής οργανώσεως », που περιλαμβάνεται στο σχέδιο της 14ης Δεκεμβρίου 1988, δεν υπάρχει στην κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη, όπως προκύπτει από τη σύγκριση μεταξύ του εγκριθέντος κειμένου (« Die europäische Petrochemie-Industrie einschließlich des PVC — Sektors hat in dem von dieser Entscheidung erfaßten Zeitraum einen grundlegenden Umstrukturierungs- und Rationalisierungsprozeß durchlaufen, der von der Kommission unterstützt worden ist »· « Η ευρωπαϊκή βιομηχανία πετροχημικών, περιλαμβανομένου του τομέα παραγωγής του PVC, διήλθε, κατά το διάστημα που καλύπτει η απόφαση, μια περίοδο θεμελιωδών διαρθρωτικών αλλαγών και ορθολογικής οργανώσεως, με ενθάρρυνση της Επιτροπής ») και του κοινοποιηθέντος και δημοσιευθέντος κειμένου (« Die europäische Petrochemie-Industrie einschließlich des PVC — Sektors hat in dem von dieser Entscheidung erfaßten Zeitraum einen grundlegenden Umstrukturierungsprozeß durchlaufen, der von der Kommission unterstützt worden ist »· « Η ευρωπαϊκή βιομηχανία πετροχημικών, περιλαμβανομένου του τομέα παραγωγής του PVC, διήλθε, κατά το διάστημα που καλύπτει η απόφαση, μια περίοδο θεμελιωδών διαρθρωτικών αλλαγών, με ενθάρρυνση της Επιτροπής »).

42 Εφόσον αυτές οι τροποποιήσεις, αφενός, είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της πράξεως της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και, αφετέρου, δεν αποτελούν απλώς και μόνο ορθογραφικές ή συντακτικές διορθώσεις, προστέθηκαν οπωσδήποτε από αναρμόδιο προς τούτο πρόσωπο και, επομένως, θίγουν την πράξη που εκδόθηκε από την ολομέλεια της Επιτροπής, οπότε δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί το περιεχόμενο, η σπουδαιότητα των εν λόγω τροποποιήσεων ή το ουσιώδες αυτών, όπως προκύπτει από την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988.

2. *Όσον αφορά τις τροποποιήσεις που επηρεάζουν το σύνολο των αποφάσεων τις οποίες εξέδωσε η ολομέλεια της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της*

43 Από τις διαταχθείσες αποδείξεις προκύπτει ότι, πέραν των προεκτεθεισών απαγορεύσεων, οι οποίες αφορούν αποκλειστικά την κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη στη γερμανική γλώσσα, ορισμένες από τις τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στις πράξεις οι οποίες κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* αφορούν το σύνολο των γλωσσικών αποδόσεων, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλωσσα. Αυτές οι τροποποιήσεις θίγουν τόσο τις αιτιολογίες των πράξεων όσο και το διατακτικό τους.

α) Επί της τροποποιήσεως της αιτιολογίας των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν

44 Όσον αφορά, καταρχήν, τις τροποποιήσεις της αιτιολογίας των εκδοθεισών πράξεων, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως της Επιτροπής, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι στο τέταρτο εδάφιο του σημείου 27 των αιτιολογιών των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στη *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* περιλαμβάνεται ένα νέο εδάφιο, πράγμα το οποίο εξάλλου προκύπτει σαφώς, όσον αφορά ορισμένες από τις αυθεντικές γλώσσες, από τη διαφορετική τυπογραφική παρουσίαση της κοινοποιηθείσας πράξεως όσον αφορά το εν λόγω χωρίο. Αυτή η τυπογραφική διαφορά είναι ιδιαίτερα προφανής, παραδείγματος χάρη στην ιταλική γλώσσα, δεν αμφισβητήθηκε δε από την Επιτροπή στο πλαίσιο όσων ανέπτυξε κατά την προφορική διαδικασία. Αυτό το νέο εδάφιο αφορά το ζήτημα αν, σε περίπτωση κατά την οποία κινείται, όπως εν προκειμένω, διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ που αφορά πολλές επιχειρήσεις, η Επιτροπή μπορεί να αποδεχθεί, έναντι των άλλων επιχειρήσεων τις οποίες αφορά η ίδια διαδικασία, την εκ μέρους μιας εξ αυτών απεμπόληση του απορρήτου σχετικά με πληροφορίες που την αφορούν ή αν, αντίθετα, λόγοι δημοσίας τάξεως εμποδίζουν την Επιτροπή να δεχθεί, σε μια τέτοια περίπτωση, το αίτημα της επιχειρήσεως υπέρ της οποίας υφίσταται το απόρρητο. Με το λεπτό και αμφιλεγόμενο αυτό πρόβλημα ασχολήθηκε η Επιτροπή στη σελίδα 52 της δεκάτης ογδόης εκθέσεώς της επί της πολιτικής του ανταγωνισμού.

45 Κατά το προστεθέν εδάφιο στις κοινοποιηθείσες αποφάσεις, « πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε παραίτηση των επιχειρήσεων από τον απόρρητο χαρακτήρα των εσωτερικών επιχειρηματικών εγγράφων τους εξαρτάται από το δημόσιο συμφέρον, το οποίο επιβάλλει να μην πληροφορούνται αμοιβαία οι ανταγωνιστές για τις εμπορικές δρα-

στηριότητες και πολιτικές τους κατά τρόπον που να περιορίζεται ο μεταξύ τους ανταγωνισμός ». Αντίθετα, η απόφαση, όπως δημοσιεύθηκε στη γερμανική γλώσσα στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, δεν περιλαμβάνει το αρνητικό μόριο που υπάρχει στο δεύτερο μέρος της προαναφερθείσας φράσεως, ορίζει δε ότι το δημόσιο συμφέρον απαιτεί οι ανταγωνιστές να ενημερώνονται αμοιβαία για τις δραστηριότητες και τις εμπορικές πολιτικές τους.

46 Από τα πρακτικά της συνεδριάσεως της ολομελείας της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 1988, που προσκομίστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου στις 12 Σεπτεμβρίου, τις 21 Σεπτεμβρίου και τις 5 Δεκεμβρίου 1991, προκύπτει μόνον ότι, ναι μεν, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεως, η Επιτροπή υιοθέτησε τα σχέδια αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988, τα οποία δεν περιλαμβάνουν, όπως εκδόθηκαν σε κάθε μια από τις αυθεντικές γλώσσες, το επίμαχο εδάφιο, αλλά παράλληλα ότι η Επιτροπή έλαβε γνώση της εξετάσεως της υποθέσεως από τους διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων επ' ευκαιρία μιας ειδικής συνεδριάσεώς τους στις 19 Δεκεμβρίου 1988. Συναφώς το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, ναι μεν η Επιτροπή προσκόμισε ενώπιόν του στις 21 Νοεμβρίου 1991 ορισμένα έγγραφα, τα οποία η ίδια χαρακτήρισε ως επικυρωμένα αντίγραφα αποσπασμάτων των πρακτικών της ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των επιτρόπων, της 19ης Δεκεμβρίου 1988, καθώς και ότι μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται, στο παράρτημα III, ένα έγγραφο που περιέχει, στην αγγλική και γαλλική γλώσσα, το επίμαχο εδάφιο, από αυτά τα έγγραφα όμως ουδόλως αποδεικνύεται — όπως εξάλλου δέχθηκε η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία — ότι η εν λόγω τροποποίηση είχε γίνει δεκτή ή είχε προταθεί από τους διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων, με σκοπό να υποβληθεί στη σύσκεψη της Επιτροπής.

47 Έστω και αν γίνει δεκτό ότι η εν λόγω τροποποίηση είχε υποβληθεί στην Επιτροπή κατά τη σύσκεψή της της 21ης Δεκεμβρίου 1988 — πράγμα το οποίο, εν πάση περιπτώσει, δεν συνέβη όσον αφορά το κείμενο της αποφάσεως στη γερμανική γλώσσα, καθόσον, όπως προαναφέρθηκε και όπως υποστήριξε η Hüls AG κατά την προφορική διαδικασία, το παράρτημα III είναι συντεταγμένο μόνο στην αγγλική και γαλλική γλώσσα —, από το κείμενο των πρακτικών της προεκτεθείσας συσκέψεως (βλ. ανωτέρω, σκέψη 37) προκύπτει ότι η ολομέλεια της Επιτροπής, δεχθείσα τα σχέδια της 14ης Δεκεμβρίου 1988, τα οποία δεν περιείχαν το εν λόγω εδάφιο, αποφάσισε σιωπηρώς να μη δεχθεί την τροποποποίηση. Επομένως, η προσθήκη της στο σύνολο των πράξεων που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* είναι οπωσδήποτε μεταγενέστερη της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και αποτελεί πρόδηλη παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η αλλοίωση πράξεως μετά την έκδοσή της από την αρμόδια αρχή. Αυτή η προσθήκη στην αιτιολογία της αποφάσεως, η οποία δεν είναι ούτε συντακτικής ούτε

γραμματικής φύσεως, θίγει το κύρος του συνόλου των κοινοποιηθεισών πράξεων, καθώς και της αποφάσεως που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, οπότε δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί αν είναι ουσιώδης, πράγμα το οποίο, εξάλλου, δεν αμφισβητείται.

β) Επί της τροποποιήσεως του διατακτικού των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν

48 Όσον αφορά, στη συνέχεια, τις τροποποιήσεις του διατακτικού των αποφάσεων, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, όπως υποστήριξε η BASF AG κατά την κοινή ανάπτυξη των προφορικών παρατηρήσεων των επιχειρήσεων, ότι στο άρθρο 1 του διατακτικού των αποφάσεων, όπως κοινοποιήθηκαν σε όλες τις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, η αναφορά στο γεγονός ότι η Société artésienne de vinyle SA ανήκε στον όμιλο Entreprise chimique et minière (« όμιλος EMC »), η οποία υπάρχει στα σχέδια της 14ης Δεκεμβρίου 1988, τα οποία υιοθετήθηκαν από την ολομέλεια της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988 σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της, δεν υπάρχει στις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

49 Αν οι τροποποιήσεις που επηρεάζουν την αιτιολογία μιας αποφάσεως αποτελούν, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, ελάττωμα ικανό να επηρεάσει τη νομιμότητα του συνόλου της τροποποιουμένης αποφάσεως, καθόσον, αφενός, τέτοιες τροποποιήσεις θίγουν την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 190 της Συνθήκης και, αφετέρου, επηρεάζουν, όσον αφορά την ουσία, τη συλλογιστική που αποτελεί το αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού μιας αποφάσεως, τότε και κάθε τροποποίηση που αλλοιώνει το διατακτικό μιας τέτοιας πράξεως αποτελεί, κατά μείζονα λόγο, τέτοια παρατυπία. Πράγματι, τροποποιήσεις που θίγουν το διατακτικό μιας αποφάσεως έχουν άμεση σχέση με το περιεχόμενο των υποχρεώσεων οι οποίες μπορούν να επιβληθούν στα υποκείμενα δικαίου με την τροποποιούμενη πράξη ή, αντιθέτως, το περιεχόμενο των δικαιωμάτων που τους παρέχονται με την εν λόγω πράξη. Εν προκειμένω, αυτή η τροποποίηση είναι ικανή να επηρεάσει την ευθύνη του δράστη της προσαπτομένης παραβάσεως ή ακόμα να μεταθέσει τη χρηματική επιβάρυνση για το επιβαλλόμενο χρηματικό πρόστιμο. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτές οι τροποποιήσεις, που αλλοιώνουν το διατακτικό της εκδοθείσας αποφάσεως συνιστούν ιδιαίτερα σοβαρή και πρόδηλη παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως τροποποίησή της, η οποία αποτελεί ένα από τα θεμέλια της νομικής ασφαλείας στην κοινοτική έννομη τάξη.

50 Επομένως, όσα δέχθηκε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988 πρέπει να ισχύουν κατά μείζονα λόγο όταν, όπως στην προκειμένη υπόθεση, με την τροποποιούμενη πράξη επιβάλλονται πρόστιμα και υποχρεώσεις στους αποδέκτες της πράξεως και όταν η τροποποίηση είναι ικανή να επηρεάσει τον προσδιορισμό του νομικού προσώπου το οποίο βαρύνουν οι εν λόγω υποχρεώσεις. Το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό, κατ' ανάγκη, βάσει της τροποποιήσεως του προαναφερθέντος άρθρου 1 του διατακτικού των αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή καταλήγει, βάσει της συλλογιστικής που εκτίθεται στην αιτιολογία της αποφάσεως, στον νομικό χαρακτηρισμό των επιδίκων πραγματικών περιστατικών σε σχέση με το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ και στον καθορισμό των επιχειρήσεων που διέπραξαν σχετική παράβαση. Επομένως, μια τέτοια τροποποίηση έχει αναγκαστικά άμεσο αντίκτυπο στα υπόλοιπα άρθρα του διατακτικού, τα οποία, επιβάλλοντας στις προσφεύγουσες υποχρεώσεις και χρηματικές κυρώσεις και καθορίζοντας τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι αποδέκτες των πράξεων μπορούν να ελευθερωθούν από τις υποχρεώσεις τους, απλώς ορίζουν τις αναγκαίες συνέπειες του άρθρου 1 του διατακτικού, το οποίο ακριβώς τροποποιήθηκε εν προκειμένω.

Β — *Επί του λόγου που στηρίζεται στην αναρμοδιότητα του εκδόντος την πράξη*

51 Ορισμένες από τις προσφεύγουσες επιχειρήσεις προέτειναν ρητά λόγο ακυρώσεως βασιζόμενο στην αναρμοδιότητα του εκδόντος τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις. Έτσι, η Wacker Chemie GmbH και η Hoechst AG υποστήριξαν ότι, από τους ισχυρισμούς που προέβαλε η Επιτροπή προς απάντηση στον λόγο τον οποίο προέτειναν οι προσφεύγουσες, σχετικά με την παραβίαση της αρχής κατά την οποία δεν επιτρέπεται η μετά την έκδοση της πράξεως αλλοίωσή της, τίθεται το ερώτημα αν το αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής μπορούσε νομότυπα να εκδώσει τις αποφάσεις σε ορισμένες από τις αυθεντικές γλώσσες. Οι προσφεύγουσες αυτές παρατήρησαν επίσης ότι η θητεία του P. Sutherland έληγε στις 5 Ιανουαρίου 1989, ενώ, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή, το κείμενο της αποφάσεως στις διάφορες αυθεντικές γλώσσες κατατέθηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1989, ήτοι ένδεκα ημέρες αργότερα. Ομοίως, η Hüls AG παρατήρησε κατά την προφορική διαδικασία ότι στις 16 Ιανουαρίου 1989 ο P. Sutherland δεν ήταν πλέον μέλος της Επιτροπής.

52 Αντίθετα, η Επιτροπή υποστήριξε ότι οι αποφάσεις εκδόθηκαν νομότυπα σε τρεις από τις αυθεντικές γλώσσες από την ολομέλεια της Επιτροπής και ότι το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της αποτελεί νόμιμο έρεισμα για την έκδοση της αποφάσεως στην ιταλική και ολλανδική γλώσσα, οπότε αυτές εκδόθηκαν, σύμφωνα με τους σχετικούς με την κατανομή των αρμοδιοτήτων κανόνες, από τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο, ο οποίος είχε εξουσιοδοτηθεί προς τούτο από την Επιτροπή.

Συναφώς παρατήρησε ότι η σχετική εξουσιοδότηση προς τον P. Sutherland δεν ήταν προσωπική, αλλά αφορούσε τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο.

53 Από την εξέταση του πρώτου λόγου ακυρώσεως προκύπτει, όπως ελέχθη, η ύπαρξη διαφορών μεταξύ, αφενός, των πράξεων που εκδόθηκαν και, αφετέρου, των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν, οι δε σχετικές τροποποιήσεις έγιναν οπωσδήποτε από τρίτους — και όχι από την Επιτροπή — και κατόπιν της εκδόσεώς τους από αυτήν. Ενόψει των διαπιστώσεων αυτών, το Πρωτοδικείο πρέπει να εξετάσει τον λόγο περί αναρμοδιότητας του εκδόντος τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις, όπως αυτός προβάλλεται από τις προσφεύγουσες. Ο λόγος αυτός, ο οποίος εν πάση περιπτώσει είναι δημοσίας τάξεως, έχει δύο σκέλη. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ της καθ' ύλην αρμοδιότητας και της αρμοδιότητας ratione temporis του εκδόντος τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις, όπως αυτές κατατέθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου από τις προσφεύγουσες.

1. *Όσον αφορά την καθ' ύλην αρμοδιότητα του αρμόδιου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις στην ιταλική και την ολλανδική γλώσσα*

54 Δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 3 του κανονισμού 1 του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958, περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 14), τροποποιηθέντος για τελευταία φορά από το σημείο XVII του παραρτήματος Ι της πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των συνθηκών (ΕΕ 1985, L 302, σ. 242, στο εξής: κανονισμός 1 περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Κοινότητας), « τα έγγραφα τα οποία απευθύνονται από τα όργανα (...) σε άτομο το οποίο υπάγεται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους συντάσσονται στη γλώσσα του κράτους αυτού ». Εξάλλου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, πράξη εκδιδόμενη από την Επιτροπή, κατά την έγγραφη διαδικασία ή κατόπιν συσκέψεως, πρέπει να κυρώνεται με τις υπογραφές του Προέδρου και του Γραμματέα, στην αυθεντική ή τις αυθεντικές γλώσσες.

55 Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι σε περιπτώσεις στις οποίες, όπως η προκείμενη, η Επιτροπή θέλει να εκδώσει, με ενιαία πράξη, μια απόφαση

δεσμεύουσα νομικά πρόσωπα, για το κάθε ένα από τα οποία ισχύει διαφορετικό γλωσσικό καθεστώς, η απόφαση πρέπει να εκδίδεται σε κάθε μια από τις αυθεντικές γλώσσες της αποφάσεως, γιατί διαφορετικά καθίσταται αδύνατη η κύρωσή της. Εν προκειμένω, από το κείμενο των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της ολομελείας της Επιτροπής, που εγκρίθηκαν από την ίδια στις 22 Δεκεμβρίου 1988, προκύπτει ότι η προσβαλλομένη απόφαση δεν εκδόθηκε από την ολομέλεια της Επιτροπής στην ιταλική και την ολλανδική γλώσσα, οι οποίες είναι και οι μόνες αυθεντικές έναντι, αφενός, των επιχειρήσεων Enichem SpA και Montedison SpA, και, αφετέρου, NV Limburgse Vinyl Maatschappij, NV DSM και DSM Kunststoffen BV, αντιστοίχως.

56 Δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 27, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, « η Επιτροπή δύναται, με την προϋπόθεση ότι η αρχή της συλλογικής ευθύνης θα παραμείνει άθικτη, να εξουσιοδοτεί τα μέλη της να λαμβάνουν εξ ονόματός της και υπό τον έλεγχό της μέτρα διαχειρίσεως ή διοικήσεως σαφώς καθορισμένα ».

57 Το Πρωτοδικείο εκτιμά, επ' αυτού, ότι, σε αντίθεση προς την προπαρασκευαστική διαδικασία και τα διαδικαστικά μέτρα που λαμβάνονται ενδεχομένως κατά την προκαταρκτική διοικητική φάση η οποία προηγείται της εκδόσεως της αποφάσεως, όπως η ανακοίνωση των αιτιάσεων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Rec. 1972, σ. 619, σκέψεις 16 έως 19, της 17ης Οκτωβρίου 1972, 8/72, Cementhandelaren κατά Επιτροπής, Rec. 1072, σ. 977, σκέψεις 10 έως 14, και της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19) ή προς τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο της γενικής εξουσίας της Επιτροπής προς διεξαγωγή ελέγχων, η οποία της παρέχεται με τον κανονισμό 17 (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Σεπτεμβρίου 1986, προαναφερθείσα, σκέψεις 28 έως 40, και της 17ης Οκτωβρίου 1989, 97/87, 98/87 και 99/87, Dow Chemical Iberica κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 3181, σκέψεις 57 έως 59), η έκδοση αποφάσεως κατ' εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν αποτελεί μέτρο διαχειρίσεως ή διοικήσεως, υπό την έννοια των προαναφερθεισών διατάξεων του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.

58 Πράγματι, από την εξέταση των προαναφερθεισών διατάξεων του άρθρου 27, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, σε συνδυασμό με εκείνες του δευτέρου εδαφίου του ίδιου άρθρου, σχετικά με τις εξουσιοδοτήσεις που μπορούν να παρέχονται στους υπαλλήλους, προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί μόνο να παράσχει,

ενδεχομένως, εξουσιοδότηση σε κάποιο από τα μέλη της προς έκδοση της αποφάσεως στις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας, όπως καθορίζονται στο άρθρο 1 του κανονισμού 1 περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Κοινότητας, εκτός των αυθεντικών, ήτοι, εν προκειμένω, στη δανική, την ελληνική, την ισπανική και την πορτογαλική γλώσσα, δεδομένου ότι οι αποφάσεις σ' αυτές τις τέσσερις γλώσσες δεν παράγουν έννομο αποτέλεσμα και δεν αποτελούν εκτελεστό τίτλο έναντι κάποιας από τις επιχειρήσεις που διαλαμβάνονται στο διατακτικό της αποφάσεως.

59 Διαφορετική είναι η περίπτωση της εκδόσεως της αποφάσεως στην αυθεντική γλώσσα. Πράγματι, απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η διάπραξη παραβάσεως του άρθρου 85 της Συνθήκης, η οποία επιβάλλει υποχρεώσεις σε πολλές επιχειρήσεις, επιβάλλοντάς τους σημαντικές χρηματικές κυρώσεις, και η οποία αποτελεί εκτελεστό τίτλο επηρεάζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εν λόγω επιχειρήσεων, καθώς και την περιουσία τους. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απλό μέτρο διαχειρίσεως ή διοικήσεως και, επομένως, δεν μπορεί να εκδοθεί αρμοδίως μόνο από έναν επίτροπο, χωρίς να παραβιαστεί η αρχή της συλλογικότητας, η οποία υπενθυμίζεται ρητά στο προαναφερθέν άρθρο 27.

60 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η απόφαση η οποία εκδόθηκε από τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο στην ιταλική και ολλανδική γλώσσα, υπό τις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν στην εξουσιοδότηση την οποία του παρέσχε η Επιτροπή κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988, προέρχεται εν πάση περιπτώσει από αναρμόδια αρχή.

2. *Όσον αφορά την αρμοδιότητα ratione temporis του αρμόδιου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου να εκδώσει τις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*

61 Ναι μεν ο αρμόδιος για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπος δεν έχει αρμοδιότητα, όπως προαναφέρθηκε, να εκδώσει μόνος του στις αυθεντικές γλώσσες απόφαση εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, έχει όμως αρμοδιότητα να υπογράφει τα αντίγραφα της πράξεως που εκδόθηκε από την ολομέλεια της Επιτροπής, με σκοπό την κοινοποίησή τους στους αποδέκτες της πράξεως, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 12, τρίτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Εντούτοις, εν προκειμένω, τόσο από τα υπομνήματα της Επιτροπής, όσο και από τις διευκρινίσεις της κατά την προφορική διαδικασία, προκύπτει ότι το κείμενο της απο-

φάσεως σε διάφορες γλώσσες, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για τις πέντε αυθεντικές ή για τις τέσσερις άλλες επίσημες γλώσσες, οριστικοποιήθηκε και διαβιβάστηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής — η οποία με τη σειρά της το παρέδωσε στους γλωσσομαθείς νομικούς προς αναθεώρηση, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988 — μόλις στις 16 Ιανουαρίου 1989, οι δε εργασίες των γλωσσομαθών νομικών περατώθηκαν στο τέλος Ιανουαρίου 1989.

62 Υπό τις συνθήκες αυτές το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η καθής, απαντώντας σε συγκεκριμένους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, δεν ήταν σε θέση να αποδείξει ότι υπήρχε τελειωτική πράξη και δυνάμενη να κοινοποιηθεί και δημοσιευθεί πριν από την χρονική περίοδο που περιλαμβάνεται μεταξύ 16ης Ιανουαρίου 1989 και 31ης Ιανουαρίου 1989. Επομένως, οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν, συντεταγμένες σε κάθε μια από τις πέντε αυθεντικές γλώσσες, πρέπει αναγκαστικά να θεωρηθούν ότι εκδόθηκαν μετά τις 5 Ιανουαρίου 1989, ημερομηνία λήξεως της θητείας του P. Sutherland.

63 Συνεπώς, η δακτυλογραφημένη ένδειξη « Για την Επιτροπή, Peter Sutherland, μέλος της Επιτροπής », που φέρουν στο κάτω μέρος τους οι κοινοποιηθείσες πράξεις, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι ισοδυναμεί με υπογραφή του P. Sutherland, δεδομένου ότι δεν υπάρχει χειρόγραφη υπογραφή, τέθηκε οπωσδήποτε είτε μετά από την ημερομηνία λήξεως της θητείας του είτε πριν τις 5 Ιανουαρίου 1989, δηλαδή σε χρόνο κατά τον οποίο δεν υφίσταντο οι πράξεις αυτές υπο την μορφή που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν. Το γεγονός ότι ο P. Sutherland υπέγραψε στις 5 Ιανουαρίου 1989 το έγγραφο αποστολής στις προσφεύγουσες των πράξεων αυτών, που δεν είχαν ακόμα οριστικοποιηθεί, δεν έχει καμιά νομική σημασία, καθόσον το συνοδευτικό αυτό έγγραφο δεν ενσωματώνεται στην επίδικη πράξη και δεν παράγει έννομο αποτέλεσμα. Ομοίως, ο ισχυρισμός της Επιτροπή ότι η εξουσιοδότηση παρασχέθηκε στον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο και όχι προσωπικά στον P. Sutherland δεν έχει καμιά επίπτωση στην απάντηση που πρέπει να δοθεί σ' αυτό το λόγο ακυρώσεως. Πράγματι, έστω και αν θεωρηθεί βάσιμος ο ισχυρισμός της καθής, ο αρμόδιος για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπος που διορίστηκε μετά από τον P. Sutherland και η θητεία του οποίου άρχισε στις 6 Ιανουαρίου 1989 όφειλε να υπογράψει εκείνος τις πράξεις, αν υποτεθεί ότι είχε τέτοια αρμοδιότητα. Επομένως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 17 Μαρτίου 1989 εκδόθηκαν οπωσδήποτε από αναρμόδια ratione temporis αρχή.

64 Η πλημμέλεια αυτή δεν θα μπορούσε να θεραπευτεί παρά μόνον αν η καθής μπορούσε να αποδείξει ότι αφορά μόνο το αντίγραφο που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες ή το κείμενο το οποίο διαβιβάστηκε στο Γραφείο Επισήμων Εκδόσεων προς δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* και ότι, αντίθετα, το πρωτότυπο κείμενο υπογράφηκε νομοτύπως αρμοδίως. Όντως, στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να αντικρουσθεί λυσιτελώς η αναρμοδιότητα του υπογράφοντος τις κοινοποιηθείσες και δημοσιευθείσες πράξεις. Μόνη αυτή η απόδειξη, ενισχύουσα το τεκμήριο νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων, η οποία αποτελεί τη φυσική συνέπεια της ανάγκης αυστηράς τηρήσεως των τύπων που αποτελεί χαρακτηριστικό της εκδόσεώς της, θα μπορούσε στην προκειμένη περίπτωση να εξαφανίσει το ελάττωμα της προφανούς ελλείψεως αρμοδιότητας από το οποίο πάσχει η προσβαλλόμενη πράξη, όπως αυτή κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η καθής, η οποία παραδέχθηκε ότι δεν ήταν σε θέση να προσκομίσει το πρωτότυπο και επικυρωμένο κείμενο της επίδικης πράξεως, δεν κατόρθωσε να αποδείξει κάτι τέτοιο εν προκειμένω.

65 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι τα ελαττώματα από τα οποία πάσχει η πράξη, όπως προεκτέθηκαν, ήτοι οι τροποποιήσεις των αιτιολογιών και του διατακτικού της, που είναι μεταγενέστερες της εκδόσεως της πράξεως από την Επιτροπή, κατά τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της, και η αναρμοδιότητα του εκδόντος την εν λόγω πράξη, συνεπάγονται την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως λόγω αναρμοδιότητας και λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου. Εντούτοις στην προκειμένη περίπτωση το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, πριν απαγγείλει μια τέτοια ακύρωση, πρέπει να εξετάσει τον τελευταίο λόγο που επικαλούνται οι προσφεύγουσες σχετικά με το ανυπόστατο της πράξεως. Πράγματι, αν ο λόγος αυτός κρινόταν βάσιμος, οι προσφυγές θα έπρεπε να απορριφθούν ως απαράδεκτες (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1957, 1/57 και 14/57, Société des usines à tubes de la Sarre κατά Ανωτάτης Αρχής, Rec. 1957, σ. 201).

Γ — *Περί του λόγου που βασίζεται στο ανυπόστατο της πράξεως*

66 Κατά την προφορική διαδικασία, οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν, στις κοινές προφορικές παρατηρήσεις τους, ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της και ότι, επομένως, είναι αδύνατο να εξακριβωθεί αν η προσβαλλόμενη πράξη κυρώθηκε (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 21 και 24). Η Atochem SA έθεσε ενώπιον του Πρωτοδικείου το ερώτημα αν υπάρχει πράγματι εν προκειμένω απόφαση εκδοθείσα σύμφωνα με τους απαιτουμένους τύπους. Η BASF AG διερωτήθηκε αν όντως υφίσταται η προσβαλλόμενη απόφαση. Η Wacker Chemie GmbH και η Hoechst AG ισχυρίστηκαν κατά την τελική ανάπτυξη των προφορικών ισχυρισμών τους ότι η Επιτροπή δεν εξέδωσε καμία απόφαση στις 21 Δεκεμβρίου 1988, καθόσον το σχετικό κείμενο δεν φέρει

υπογραφή ή δεν είναι κυρωμένο· την άποψη αυτή ασπάσθηκαν και οι εταιρίες Imperial Chemical Industries plc και Société artésienne de vinyle SA. Η Hüls AG υπογράμμισε, αφενός μεν, ότι της κοινοποιήθηκε απόφαση μηδέποτε εκδοθείσα και, επομένως, μη εκτελεστή, αφετέρου δε, ότι η απόφαση αυτή φέρει στο τέλος απλώς και μόνο μια δακτυλογραφημένη ένδειξη και όχι πραγματική χειρόγραφη υπογραφή του P. Sutherland. Η Montedison SpA υποστήριξε ότι η προσβαλλομένη απόφαση είναι ανυπόστατη, καθόσον δεν εκδόθηκε ούτε από την ολομέλεια της Επιτροπής, ούτε από τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο. Στη συνέχεια η Montedison SpA δήλωσε ρητά ότι ήθελε να τροποποιήσει τα αιτήματά της, ενόψει των νέων πραγματικών δεδομένων που προέκυψαν από τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή και των διευκρινίσεων στις οποίες προέβη. Η ανωτέρω προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο, κυρίως, να αποφανθεί σχετικά με το υποστατό της προσβαλλομένης αποφάσεως και ως προς το παραδεκτό της προσφυγής της (βλ. ανωτέρω, σκέψη 29). Τέλος, οι NV Limburgse Vinyl Maatschappij, NV DSM και DSM Kunststoffen BV ισχυρίστηκαν ότι η απόφαση είναι άκυρη ως προς αυτές, διότι, μετά το πέρας της συνεδριάσεως της 21ης Δεκεμβρίου 1988, δεν υφίστατο το ολλανδικό κείμενο της αποφάσεως.

67 Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι, αντιθέτως, η απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 1988, όπως εκδόθηκε από την ολομέλεια της Επιτροπής απορρέει, σύμφωνα με τις βεβαιώσεις που προσκομίστηκαν στις 21 Νοεμβρίου και τις 5 Δεκεμβρίου 1991, οι οποίες εξετάστηκαν ανωτέρω (βλ. σκέψεις 26 και 28), προκύπτει από τον συνδυασμό των σχεδίων αποφάσεως της 14ης Δεκεμβρίου 1988, των πρακτικών της 945ης συνεδριάσεως της ολομελείας της Επιτροπής και των επισήμων εγγράφων των πρακτικών της ειδικής συσκέψεως των διευθυντών των γραφείων των Επιτρόπων της 19ης Δεκεμβρίου 1988. Υποστήριξε ακόμη ότι είναι απαράδεκτη η εκ μέρους των προσφευγουσών επίκληση του λόγου που βασίζεται στην παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού της κανονισμού. Επιπλέον, ισχυρίστηκε ότι οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να θεωρηθούν ότι αποτελούν τα πρωτότυπα της εκδοθείσας πράξεως. Τέλος, κατά την προφορική διαδικασία υποστήριξε ότι, κατά τη συνεδρίασή της της 21ης Δεκεμβρίου 1988, η Επιτροπή καθόρισε την « ουσία » της αποφάσεως και ότι οι κοινοποιηθείσες πράξεις πρέπει να θεωρηθούν σύμφωνες προς αυτή τη βούληση του εκδότη της πράξεως.

68 Το Πρωτοδικείο κρίνει χρήσιμο να υπενθυμίσει, καταρχάς, ότι ο κοινοτικός δικαστής, ακολουθώντας τις αρχές που συνάγονται από τις εθνικές έννομες τάξεις, κηρύσσει ανυπόστατες τις πράξεις οι οποίες πάσχουν από ιδιαίτερα σοβαρά και εμφανή ελαττώματα (επί της εννοίας του ανυποστάτου των κοινοτικών πράξεων βλ. τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1957, Société des usines à tubes de la Sarre κατά

Ανωτάτης Αρχής, προαναφερθείσα· της 21ης Φεβρουαρίου 1974, 15/73 έως 33/73, 52/73, 53/73, 57/73 έως 109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73 και 135/73 έως 137/73, Kortner κατά Συμβουλίου, Επιτροπής και Κοινοβουλίου, Rec. 1974, σ. 177· της 26ης Φεβρουαρίου 1987, 15/85, Consorzio Cooperative d' Abruzzo κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1005· της 30ής Ιουνίου 1988, 226/87, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1988, σ. 3611, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 1991, T-156/89, Valverde Mordt κατά Δικαστηρίου, Συλογή 1991, σ. II-407). Ο λόγος αυτός είναι δημοσίας τάξεως, και ως τοιούτον, οι διάδικοι μπορούν να τον επικαλεστούν οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, πρέπει δε να εξετάζεται αυτεπαγγέλτως. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1987, « όπως συμβαίνει και στα εθνικά δίκαια των διαφόρων κρατών μελών, υπέρ μιας διοικητικής πράξεως, έστω και πλημμελούς, υφίσταται, στο κοινοτικό δίκαιο, τεκμήριο νομιμότητας έως ότου ακυρωθεί ή ανακληθεί κατά την τακτική διαδικασία από το θεσμικό όργανο από το οποίο προέρχεται. Ο χαρακτηρισμός πράξεως ως ανύπαρκτης επιτρέπει να διαπιστωθεί, εκτός των προθεσμιών της προσφυγής, ότι αυτή η πράξη δεν παρήγαγε κανένα έννομο αποτέλεσμα. Για προδήλους λόγους ασφαλείας δικαίου, αυτός ο χαρακτηρισμός πρέπει συνεπώς να επιφυλάσσεται (...) σε πράξεις που πάσχουν από εξαιρετικά σοβαρές και πρόδηλες πλημμέλειες ». Εν προκειμένω πρέπει να εξεταστεί αν η προσβαλλόμενη πράξη πάσχει από εξαιρετικά σοβαρές και πρόδηλες πλημμέλειες, υπό την έννοια της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 1987, ικανές να οδηγήσουν το Πρωτοδικείο να την κηρύξει ανυπόστατη.

69 Το Πρωτοδικείο κρίνει χρήσιμο να υπενθυμίσει ότι, ενόψει των λόγων που στηρίζονται στις διαφορές μεταξύ, αφενός, της εκδοθείσας πράξεως και, αφετέρου, εκείνης που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε, καθώς και ενόψει των ισχυρισμών των προσφευγουσών, προς στήριξη των οποίων προβλήθηκαν πειστικά επιχειρήματα (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 11 έως 15), ζήτησε από την καθής, καταρχάς στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας τα οποία αποφάσισε στις 11 Ιουλίου 1991 και κατόπιν με την προαναφερθείσα Διάταξη της 19ης Νοεμβρίου 1991, την προσκόμιση του πρωτοτύπου της εκδοθείσας αποφάσεως, δεόντως κυρωμένου κατά τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 17 έως 25).

70 Ανταποκρινόμενη στα εν λόγω αποδεικτικά μέσα και τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή προσκόμισε τρία σχέδια αποφάσεως, με ημερομηνία 14 Δεκεμβρίου 1988, συντεταγμένα στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα, καθώς και δύο αποσπάσματα πρακτικών, για τα οποία έγινε λόγος πιο πάνω (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 18, 26 και 28). Από την ανάλυση των εγγράφων αυτών προκύπτει, όπως αποδείχθηκε κατά την προφορική διαδικασία, ότι πέραν των πρακτικών που έχουν κατατεθεί στη δικογραφία, το από 5 Ιανουαρίου 1989 διαβιβαστικό έγγραφο το οποίο επισυνάφθηκε στα κείμενα των αποφάσεων που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες αποτελεί το μόνο έγγραφο το οποίο υπογράφηκε από μέλος της Επιτροπής. Εξάλλου,

τη διαπίστωση αυτή δέχεται και η προσφεύγουσα, καθόσον η ίδια ανέφερε ότι δεν είναι σε θέση να προσκομίσει το πρωτότυπο της αποφάσεως νομοτύπως υπογεγραμμένο και κυρωμένο και καθόσον, κατά τις βεβαιώσεις που κατάρτισαν στις 21 Νοεμβρίου και τις 5 Δεκεμβρίου 1991 ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής και ένα μέλος της νομικής υπηρεσίας, ενεργώντας ως εκπρόσωπός της (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 26 και 28), το κείμενο της επίδικης αποφάσεως προκύπτει από τον συνδυασμό των διαφόρων εγγράφων που προαναφέρθηκαν.

1. *Όσον αφορά την παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής*

71 Δυνάμει του άρθρου 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, « οι πράξεις που εκδίδει η Επιτροπή κατόπιν συσκέψεως (...) κυρώνονται, στην αυθεντική τους γλώσσα, με τις υπογραφές του Προέδρου και του Εκτελεστικού Γραμματέα ». Μετά την προσκόμιση εγγράφων από την καθής οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν, στις προφορικές τους παρατηρήσεις της 18ης Νοεμβρίου 1991, ότι η διάταξη αυτή δεν τηρήθηκε.

72 Η διαδικασία κυρώσεως των πράξεων, που προβλέπεται από τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, άμεσο νομικό έρεισμα του οποίου αποτελούν τα άρθρα 15 και 16 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως της 8ης Απριλίου 1965, που προβλέπουν επίσης τη δημοσίευση του εν λόγω κανονισμού, συνιστά ουσιώδη παράγοντα νομικής ασφαλείας και σταθερότητας των νομικών καταστάσεων στην κοινοτική έννομη τάξη. Μόνον με αυτή είναι δυνατή η εξασφάλιση της εκδόσεως των πράξεων του εν λόγω κοινοτικού οργάνου από την αρμόδια αρχή, τηρουμένων των τύπων που προβλέπονται από τη Συνθήκη και των διατάξεων οι οποίες εκδόθηκαν προς εφαρμογή της, ιδίως δε τηρουμένης της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 190 της Συνθήκης. Αποκλείοντας τη δυνατότητα αλλοιώσεως της εκδοθείσας πράξεως, η οποία δεν μπορεί να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί παρά μόνο εφόσον τηρηθούν οι εν λόγω υποχρεώσεις, η διαδικασία αυτή παρέχει τη δυνατότητα στα υποκείμενα δικαίου, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για κράτη μέλη ή για άλλα κοινοτικά όργανα, να γνωρίζουν με βεβαιότητα και ανά πάσα στιγμή την ακριβή έκταση των δικαιωμάτων ή των υποχρεώσεών τους και τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή έλαβε απόφαση ως προς αυτούς.

73 Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το Δικαστήριο υπενθύμισε πρόσφατα ότι, στους τομείς στους οποίους η Επιτροπή πρέπει να προβαίνει σε περίπλοκες οικονομικές εκτι-

μήσεις, όπως συμβαίνει στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, και στους οποίους διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, « ο σεβασμός των εγγυήσεων που απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη στις διοικητικές διαδικασίες έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Μεταξύ των εγγυήσεων αυτών περιλαμβάνονται (...) το δικαίωμα του ενδιαφερομένου (...) να δει την απόφαση επαρκώς αιτιολογημένη », δεδομένου ότι αυτή η υποχρέωση αποτελεί μία από τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική άσκηση του δικαστικού ελέγχου (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München, Συλλογή 1991, σ. I-5469). Επομένως, κάθε διοικητική διαδικασία καταρτίσεως και εκδόσεως πράξεων, η οποία επιτρέπει μεταγενέστερες τροποποιήσεις της αιτιολογίας της εκδοθείσας πράξεως, οδηγεί άμεσα στην κατάργηση αυτών των θεμελιωδών εγγυήσεων.

74 Για τον λόγο αυτόν το άρθρο 12, δεύτερο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής ορίζει ότι « τα κείμενα των εν λόγω πράξεων παρατίθενται σε παράρτημα των πρακτικών της Επιτροπής στα οποία γίνεται μνεία περί της εκδόσεώς τους ». Αυτή η υποχρέωση έχει θεμελιώδη σημασία, διότι εξασφαλίζει τη σύμπτωση της κυρουμένης πράξεως με εκείνη που αποτέλεσε το αντικείμενο της διασκέψεως και, συνεπώς, αποκλείει τη δυνατότητα αλλοιώσεως της πράξεως, καθόσον, δυνάμει του άρθρου 10 του ίδιου εσωτερικού κανονισμού, και τα πρακτικά της συνεδριάσεως πρέπει να εγκρίνονται από την ολομέλεια της Επιτροπής κατά την αμέσως επόμενη συνεδρίασή της. Με τη σειρά της η έγκριση, δυνάμει των ίδιων διατάξεων, των πρακτικών εξασφαλίζεται με την κύρωσή τους, που υπογράφεται από τον Πρόεδρο και προσυπογράφεται από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής. Πράγματι, μόνο με την αντιπαράθεση μεταξύ της πράξεως που εκδόθηκε από την Επιτροπή και κυρώθηκε νομοτύπως με τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα της, αφενός, και των πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής, στα οποία γίνεται λόγος για την έκδοση της πράξεως που υπήρξε αντικείμενο διασκέψεως αφετέρου, είναι δυνατό να διαπιστωθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη του κειμένου της πράξεως και του περιεχομένου της, καθώς και αν η εν λόγω πράξη ανταποκρίνεται επακριβώς στη βούληση των μελών της Επιτροπής.

75 Πρώτον, η κύρωση της πράξεως πιστοποιεί με βεβαιότητα την ύπαρξή της και το γεγονός ότι το περιεχόμενό της αντιστοιχεί ακριβώς προς την πράξη που υιοθέτησαν τα μέλη της Επιτροπής. Δεύτερον, η κύρωση καθιστά δυνατή την εξακρίβωση της αρμοδιότητας του εκδότη της πράξεως με την χρονολόγηση της πράξεως και την υπογραφή της από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα. Τρίτον, καθιστώντας την πράξη εκτελεστή, η κύρωση εξασφαλίζει την πλήρη ενσωμάτωσή της στην κοινοτική έννομη τάξη.

76 Όλη η αυστηρή τυπολατρεία, που αφορά την κατάρτιση, την έκδοση και κύρωση των πράξεων, είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της σταθερότητας της έννομης τάξης και της νομικής ασφαλείας υπέρ των προσώπων έναντι των οποίων αντιτάσσονται οι πράξεις των κοινοτικών οργάνων. Η τήρηση των τύπων είναι απολύτως απαραίτητη για τη διατήρηση ενός νομικού συστήματος που βασίζεται στην ιεράρχηση των κανόνων. Εγγυάται την τήρηση των αρχών της νομιμότητας, της νομικής ασφαλείας και της χρηστής διοικήσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Δεκεμβρίου 1963, 53/63 και 54/63, Lemmerz κατά Ανωτάτης Αρχής, Rec. 1963, σ. 487, και 23/63, 24/63 και 52/63, Usines Émile Henriot κατά Ανωτάτης Αρχής, Rec. 1963, σ. 439). Κάθε παράβαση των κανόνων αυτών θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κλίματος αβεβαιότητας, στο πλαίσιο του οποίου ο καθορισμός των προσώπων τα οποία δεσμεύουν οι πράξεις των οργάνων, η έκταση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους, καθώς και η αρχή που εκδίδει τις πράξεις, θα αποτελούσαν στοιχεία που μόνο κατά σχετική προσέγγιση θα μπορούσαν να γίνονται γνωστά, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να επηρεάσει ακόμα και την ίδια την άσκηση του δικαστικού ελέγχου. Για τον λόγο αυτό, με την απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, 68/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1988, σ. 855, λεγόμενη «ουσίες με ορμονική δράση»), ή, με τη λεγόμενη απόφαση «ωοπαραγωγές όρνιθες» της ίδιας ημερομηνίας, προαναφερθείσα, το Δικαστήριο υπενθύμισε τη δεσμευτική ισχή των εσωτερικών κανονισμών των κοινοτικών οργάνων, δεχόμενο ότι «οι κανόνες που αφορούν το σχηματισμό της βουλήσεως των κοινοτικών οργάνων διατυπώνονται από τη Συνθήκη και (...) δεν τελούν στη διάθεση των κρατών μελών ούτε αυτών [των ίδιων] των κοινοτικών οργάνων».

77 Οι αρχές αυτές επιβεβαιώνονται πλήρως από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το οποίο έχει δεχθεί ότι τα φυσικά και νομικά πρόσωπα μπορούν παραδεκτώς να επικαλούνται την παράβαση του εσωτερικού κανονισμού ενός κοινοτικού οργάνου, προς στήριξη των αιτημάτων τους στο πλαίσιο διαδικασίας στρεφομένης κατά πράξεως του εν λόγω οργάνου (βλ. επ' αυτού πληθώρα αποφάσεων που έχουν εκδοθεί επί ενδίκων διαφορών μεταξύ των υπαλλήλων και των κοινοτικών οργάνων: 9 Ιουνίου 1964, 94/63 και 96/63, Bernusset κατά Επιτροπής, Rec. 1964, σ. 587· 17 Δεκεμβρίου 1981, 178/80, Bellardi Ricci κατά Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3187· 4 Φεβρουαρίου 1987, 324/85, Bouteiller κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 529, όσον αφορά μόνο τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής· βλ. επίσης, όσον αφορά άλλες διαφορές κοινοτικού δικαίου, τις αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, Roquette Frères κατά Συμβουλίου, Rec. 1980, σ. 3333, σκέψη 36· της 30ής Ιουνίου 1988, 297/86, CIDA κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 3531, και της 11ης Οκτωβρίου 1990, C-200/89, FUNOC κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-3669).

78 Κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας η Επιτροπή θεώρησε ότι από την απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1991, C-69/89, Nakajima All Precision κατά

Συμβουλίου (Συλλογή 1991, σ. Ι-2069, σκέψεις 49 και 50) μπορούσε να συναγάγει ότι οι εσωτερικοί κανονισμοί των κοινοτικών οργάνων στερούνται δεσμευτικής ισχύος και ότι τα φυσικά και νομικά πρόσωπα δεν μπορούν να επικαλούνται λυσιτελώς παραβάσεις των εν λόγω κανονισμών· η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η απόφαση αυτή έχει την έννοια, στην πραγματικότητα, ότι, όσον αφορά τις διατάξεις του εσωτερικού κανονισμού ενός κοινοτικού οργάνου, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ εκείνων την παράβαση των οποίων δεν μπορούν να επικαλούνται τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, διότι αφορούν μόνο τις λεπτομέρειες της εσωτερικής λειτουργίας του οργάνου που δεν μπορούν να έχουν επίπτωση επί της νομικής τους καταστάσεως, και εκείνων την παράβαση των οποίων μπορούν, αντίθετα, να επικαλούνται τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, εφόσον, όπως συμβαίνει με το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, δημιουργούν δικαιώματα και αποτελούν παράγοντα νομικής ασφαλείας υπέρ των προσώπων αυτών.

79 Εξάλλου, για να εκτιμήσει το κύρος της εξουσιοδοτήσεως προς τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο, που δόθηκε στις 5 Νοεμβρίου 1980, το Δικαστήριο εξακρίβωσε, στο πλαίσιο των προσναφερθεισών αποφάσεων της 23ης Σεπτεμβρίου 1986 και της 17ης Οκτωβρίου 1989, ότι η εν λόγω εξουσιοδότηση ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής. Επιπλέον, στην προκειμένη υπόθεση, η ίδια η Επιτροπή επικαλέστηκε, στα υπομνήματά της, το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού για να θεμελιώσει την εγκυρότητα της εξουσιοδοτήσεως προς τον αρμόδιο για ζητήματα ανταγωνισμού επίτροπο. Εφόσον λοιπόν η καθής μπορεί να επικαλείται — και όντως έχει συχνά επικαλεστεί — τον εσωτερικό κανονισμό της, οι προσφεύγουσες μπορούν να επικαλεστούν έναντι της Επιτροπής τον εν λόγω κανονισμό προς στήριξη των αιτημάτων τους με σκοπό την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής.

80 Τέλος, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, στην περίπτωση πράξεων που επιβάλλουν χρηματική κύρωση, όπως η προκειμένη, η έννοια της εκτελεστής πράξεως αποκτά, δυνάμει του άρθρου 192 της Συνθήκης, ιδιαίτερη σημασία. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι δυνάμει του άρθρου 189 της Συνθήκης η απόφαση κοινοτικού οργάνου « είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει » και, αφετέρου, ότι, όπως εξάλλου ρητά αναφέρεται στις πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,* οι επίδικες αποφάσεις αποτελούν αφ' εαυτές εκτελεστό τίτλο, δεδομένου ότι επιβάλλουν χρηματική κύρωση. Πράγματι, βάσει του άρθρου 192, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, « οι αποφάσεις (...) της Επιτροπής που επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση εις βάρος προσώπων, εκτός των κρατών, είναι τίτλοι εκτελεστοί ».

81 Κατά το δεύτερο εδάφιο του άρθρου αυτού, « η αναγκαστική εκτέλεση διέπεται από τις διατάξεις της πολιτικής δικονομίας που ισχύει στο κράτος, στην επικράτεια του οποίου γίνεται. Ο εκτελεστήριος τύπος περιάπτεται, μετά από έλεγχο της γνησιότητος μόνο του τίτλου, από την εθνική αρχή που ορίζει η κυβέρνηση του κράτους μέλους για το σκοπό αυτόν και την οποία γνωστοποιεί στην Επιτροπή και στο Δικαστήριο ». Έτσι, από το ίδιο το γράμμα της Συνθήκης προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες μπορούν να επικαλεστούν τον λόγο που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, όσον αφορά την επιβεβαίωση της κυρώσεως της πράξεως, στο πλαίσιο προσφυγής ενώπιον εθνικού δικαστηρίου κατά αποφάσεως της αρμόδιας εθνικής αρχής για την αναγκαστική εκτέλεση της χρηματικής κυρώσεως την οποία επέβαλε η Επιτροπή, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο προαναφερθέν άρθρο 192, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Επομένως, βάσει των αρχών της οικονομίας της δίκης και της χρηστής διοικήσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγουσες προβάλλουν παραδεκτώς τον λόγο αυτό στο πλαίσιο της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί το Πρωτοδικείο, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 173 της Συνθήκης, ο οποίος αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως περί επιβολής κυρώσεως που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αναγκαστικής εκτελέσεως. Επ' αυτού, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τις διαταχθείσες αποδείξεις προέκυψε ότι είναι αδύνατο να εξακριβωθεί η κύρωση της πράξεως κατά τις διατάξεις του άρθρου 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, η προβλεπόμενη στο άρθρο 192, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης διαδικασία ελέγχου και εξακριβώσεως της κυρώσεως του εκτελεστού τίτλου, δηλαδή της αρχικής κυρωμένης πράξεως, δεν μπορεί να λειτουργήσει.

82 Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους, η επιχειρηματολογία που ανέπτυξε η Επιτροπή κατά την προφορική διαδικασία, ότι οι προσφεύγουσες δεν μπορούν να επικαλεστούν παραδεκτώς την παράβαση του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, πρέπει να απορριφθεί.

83 Όσον αφορά το βάσιμο των ισχυρισμών των προσφευγουσών, αρκεί να λεχθεί ότι η ίδια η Επιτροπή δέχθηκε ότι δεν είναι σε θέση να προσκομίσει ενώπιον του Πρωτοδικείου αντίγραφο των πρωτοτύπων κειμένων της σχετικής πράξεως, κυρωμένων υπό τους όρους που προβλέπονται στον εσωτερικό της κανονισμό.

2. *Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της προσβαλλομένης πράξεως ως « αποφάσεως », υπό την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης*

84 Δεδομένου ότι αποδείχθηκε ότι οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* δεν κυρώθηκαν κατά τους απαιτούμενους τύπους, οπότε δεν μπορούν να αποτελέσουν εκτελεστό τίτλο, ώστε να μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 192, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, τίθεται, δυνάμει του γράμματος του πρώτου εδαφίου του προαναφερθέντος άρθρου, το ζήτημα αν οι πράξεις αυτές, όπως έχουν υποβληθεί στον έλεγχο του Πρωτοδικείου, μπορούν να χαρακτηριστούν νομικά ως « αποφάσεις ».

85 Κατά την Επιτροπή, η οποία δέχθηκε ρητά κατά την προφορική διαδικασία ότι δεν είναι σε θέση να προσκομίσει αντίγραφο των προσβαλλομένων αποφάσεων, κυρωμένο υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 12 του εσωτερικού της κανονισμού, οι αποφάσεις θα πρέπει να προκύπτουν, σύμφωνα με τις προεκτεθείσες βεβαιώσεις της 21ης Νοεμβρίου και της 5ης Δεκεμβρίου 1991, από το συνδυασμό των σχεδίων αποφάσεως και τα αποσπάσματα των πρακτικών που προσκομίστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου.

86 Η λύση που προτείνεται δεν μπορεί να θεωρηθεί βάσιμη, τόσο για λόγους αρχής όσο και για λόγους σχετικούς με τις ιδιάζουσες συνθήκες της υπό κρίση υποθέσεως.

87 Πρώτον, η τήρηση των τύπων οι οποίοι πρέπει να ακολουθούνται όσον αφορά την έκδοση και την κύρωση των πράξεων των κοινοτικών οργάνων αποτελεί εγγύηση που συνιστά θεμέλιο της κοινοτικής έννομης τάξης. Η τήρηση των τύπων εγγυάται το αναλλοίωτο κάθε πράξεως — κανονισμού, οδηγίας ή αποφάσεως — που έχει ενσωματωθεί στην κοινοτική έννομη τάξη και εξασφαλίζει τη βεβαιότητα ότι η πράξη δεν θα μπορέσει να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί, μετά από την έκδοσή της, παρά μόνο εφόσον τηρηθούν οι προβλεπόμενοι κανόνες αρμοδιότητας και διαδικασίας και, ιδιαίτερα, η αρχή της συλλογικότητας. Προβλέποντας, αφενός, την κύρωση των εκδιδομένων πράξεων και, αφετέρου, την παράθεσή τους σε παράρτημα των πρακτικών της συνεδριάσεως κατά την οποία εκδόθηκαν, μόνο η προβλεπόμενη στο άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής επιταγή της αυστηρής τηρήσεως των τύπων είναι ικανή να παράσχει τη δυνατότητα της εξακριβώσεως με απόλυτη βεβαιότητα της επακριβούς αντιστοιχίας μεταξύ των πρακτικών της συνεδριάσεως, τα οποία εγκρίνονται αργότερα, και της αρχικώς εκδοθείσας και κυρωθείσας πράξεως. Επομένως, βάσει της ίδιας της δομής του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής,

δεν επιτρέπεται να θεωρούνται ως αποφάσεις απλά αποσπάσματα πρακτικών, συνοδευόμενα από σχέδια αποφάσεως με μη εξακριβώσιμα στοιχεία.

88 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, μετά τη μελέτη των εγγράφων που κατατέθηκαν στη δικογραφία, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής κατά την οποία η ίδια αποφάσισε, κατά τη συνεδρίασή της στις 21 Δεκεμβρίου 1988, την τροποποίηση του σχεδίου της 14ης Δεκεμβρίου 1988 και την προσθήκη σ' αυτό του κειμένου που περιλαμβάνεται στο σημείο 27, τέταρτο εδάφιο, των αιτιολογιών της κοινοποιηθείσας και δημοσιευθείσας πράξεως (βλ. ανωτέρω, σκέψη 47).

89 Συνεπώς, μόνο με την προσκόμιση των εν λόγω πράξεων, επικυρωμένων υπό τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, θα μπορούσε να καταστεί δυνατό να διαγνωσθεί επακριβώς η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη. Από τη βούληση αυτή δεν μπορούν να απορρέουν υποχρεώσεις βαρύνουσες τις προσφεύγουσες παρά μόνο αν αυτή η βούληση μπορεί να καθοριστεί με ακρίβεια στο πλαίσιο της ασκήσεως από το Πρωτοδικείο του δικαστικού του ελέγχου.

90 Επιπλέον, το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, έστω και αν γίνει δεκτή η λύση που προτείνει το καθού κοινοτικό όργανο σχετικά με τον απαραίτητο συνδυασμό μεταξύ των διαφόρων εγγράφων που προσκόμισε, οι πράξεις που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* δεν αντιστοιχούν προς την « πράξη » που προκύπτει από τον συνδυασμό των πρακτικών, όπως αναφέρουν οι βεβαιώσεις της 21ης Νοεμβρίου και της 5ης Δεκεμβρίου 1991 που αναφέρθηκαν ανωτέρω, και των σχεδίων αποφάσεως στην αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα, όπως έγιναν δεκτά από την ολομέλεια της Επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 1988, σύμφωνα με τα πρακτικά της 945ης συνεδριάσεώς της. Πράγματι, και αν ακόμα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι οι πράξεις που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή στις 21 Δεκεμβρίου 1988 μπορούν να προκύπτουν από το συνδυασμό πλειόνων επισήμων εγγράφων, τα περισσότερα από τα οποία είναι ανυπόγραφα και μη κυρωμένα, εν πάση περιπτώσει στις εν λόγω « πράξεις » δεν θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται οι προεκτεθείσες τροποποιήσεις που αφορούν το κοινοποιηθέν και δημοσιευθέν κείμενο στη γερμανική γλώσσα (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 39 έως 42). Ακόμα, σ' αυτές δεν θα μπορούσε να περιλαμβάνεται ούτε η προαναφερθείσα τροποποίηση (βλ. σκέψεις 48 έως 50), που αφορά το διατακτικό των αποφάσεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν. Τέλος, έστω και αν υφίσταντο τέτοιες πράξεις, θα εξακολουθούσε να τίθεται το ζήτημα των πράξεων που κοινοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στην ιταλική και ολλανδική γλώσσα, οι οποίες, όπως προκύπτει από τις διαταχθείσες αποδείξεις, δεν εκδόθηκαν από καμία αρχή (βλ. ανωτέρω, σκέψεις 54 έως 65).

91 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας, ένας από τους εκπροσώπους της Επιτροπής δήλωσε ότι η ολομέλεια της Επιτροπής δεν έλαβε καμία οριστική απόφαση στις 21 Δεκεμβρίου 1988 και ότι, για τον λόγο αυτό, δεν υφίστατο την ημερομηνία αυτή σχετικό κείμενο προσαρτημένο στα πρακτικά της συνεδριάσεως της Επιτροπής, όπως ορίζει το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της. Επομένως, αφού αποδείχθηκε με τον τρόπο αυτό ότι το ίδιο το κοινοτικό όργανο, από το οποίο προέρχονται οι επίδικες πράξεις δεν γνωρίζει επακριβώς ποιά ήταν η πραγματική και οριστική βούλησή του, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι αποδείχθηκε ότι οι εν λόγω « πράξεις » δεν μπορούν να αντιταχθούν σε τρίτους και ότι, συνεπώς, δεν αποτελούν απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης.

92 Ο ισχυρισμός ότι αυτή είναι η ακολουθούμενη πρακτική του κοινοτικού αυτού οργάνου, και αν ακόμα υποτεθεί ότι πράγματι συμβαίνει κάτι τέτοιο, δεν θίγει το ανωτέρω συμπέρασμα, καθόσον, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, « η πρακτική (...) δεν μπορεί να συνιστά παρέκκλιση από τους κανόνες της Συνθήκης » (προαναφερθείσα απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 1988, λεγόμενη « ωοπαραγωγές όρνιθες »).

93 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον ότι είναι αδύνατη η ακριβής χρονολόγηση των πράξεων, τούτο μάλιστα ενώ η έκδοσή τους έγινε λίγες μέρες πριν λήξει η θητεία του αρμόδιου για ζητήματα ανταγωνισμού επιτρόπου, στον οποίο η Επιτροπή είχε παράσχει, τουλάχιστον εν μέρει, τέτοια εξουσία εκδώσεως αποφάσεων. Έτσι, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να καθορίσει την ημερομηνία κατά την οποία, μεταξύ της 21ης Δεκεμβρίου 1988 και της 16ης Ιανουαρίου 1989, οι επίδικες πράξεις πράγματι εκδόθηκαν και ενσωματώθηκαν στην κοινοτική έννομη τάξη, ώστε να αποτελέσουν έτσι εκτελεστό τίτλο.

94 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να λάβει γνώση, με ακρίβεια και βεβαιότητα, του περιεχομένου των εκδοθεισών πράξεων εξαιτίας των τροποποιήσεών τους, καθόσον ουδόλως τηρήθηκε η διαδικασία κυρώσεως που προβλέπεται στο άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού· μόνο με την τήρηση της διαδικασίας αυτής θα μπορούσε να διαγνωσθεί με ακρίβεια, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας της 11ης Ιουλίου 1991 και της διατάξεως των αποδείξεων της 19ης Νοεμβρίου 1991, η βούληση του έχοντος την εξουσία λήψεως αποφάσεων οργάνου και το περιεχόμενο των μεταγενέστερων τροποποιήσεων, οι οποίες έγιναν σε απροσδιόριστο χρόνο και από άγνωστα άτομα.

95 Τέλος, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, λόγω του συνδυασμού των δύο ανωτέρω ελαττωμάτων, δεν μπορεί να εξακριβωθεί ποιος εξέδωσε τις πράξεις στην οριστική τους μορφή, ενώ, αφενός, πρόκειται για ζήτημα δημοσίας τάξεως και, αφετέρου, οι πράξεις στερούνται πλέον, εξαιτίας των δύο ανωτέρω ελαττωμάτων, του τεκμηρίου νομιμότητας που ισχύει καταρχήν για τις κοινοτικές πράξεις.

96 Όταν το Πρωτοδικείο δεν μπορεί ούτε να καθορίσει με βεβαιότητα την ακριβή ημερομηνία από την οποία μια πράξη αρχίζει να παράγει τα έννομα αποτελέσματά της και, επομένως, ενσωματώνεται στην κοινοτική έννομη τάξη, ούτε, λόγω των τροποποιήσεών της, να λάβει επαρκή γνώση του περιεχομένου της αιτιολογίας που η πράξη αυτή πρέπει να περιέχει δυνάμει του άρθρου 190 της Συνθήκης, ούτε να καθορίσει και να ελέγξει χωρίς να γεννώνται αμφιβολίες την έκταση των υποχρεώσεων τις οποίες επιβάλλει στους αποδέκτες της ή την ταυτότητα των εν λόγω αποδεκτών, ούτε να προσδιορίσει με βεβαιότητα ποιος εξέδωσε την πράξη στη οριστική της μορφή και όταν διαπιστώνεται ότι δεν τηρήθηκε καθόλου η προβλεπόμενη από την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση διαδικασία κυρώσεως και ότι η διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 192, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δεν μπορεί να εφαρμοστεί, η πράξη αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόφαση υπό την έννοια του άρθρου 189 της Συνθήκης. Η εν λόγω πράξη πάσχει από εξαιρετικά σοβαρά και εμφανή ελαττώματα, που την καθιστούν νομικά ανυπόστατη.

3. *Όσον αφορά την εμφάνιση των κοινοποιηθεισών και δημοσιευθεισών πράξεων*

97 Τέλος, η καθής δεν μπορεί να παραπέμπει τις προσφεύγουσες, όπως έπραξε κατά την προφορική διαδικασία, στα έγγραφα που τους κοινοποιήθηκαν, διατεινόμενη ότι τα εν λόγω έγγραφα αποτελούν το πρωτότυπο της πράξεως, με την αιτιολογία ότι πρόκειται για επικυρωμένα έγγραφα αποτελούντα ακριβή αντίγραφα του ανωτέρω πρωτοτύπου. Πράγματι, ναι μεν, καταρχήν, η πράξη που κοινοποιείται και δημοσιεύεται πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί ακριβές αντίγραφο της πρωτότυπης και κυρωμένης πράξεως, αλλά αυτό το τεκμήριο δεν μπορεί πλέον να εφαρμοστεί εν προκειμένω, καθόσον η Επιτροπή, αφού δεν προσκόμισε τα κυρωμένα πρωτότυπα των εγγράφων πέραν των πρακτικών που συνοδεύονταν απλώς από σχέδια αποφάσεων, ανυπόγραφα και μη κυρωμένα, απο τα οποία δεν προκύπτει το περιεχόμενο της πράξεως, δεν είναι σε θέση να αντικρούσει τους σαφείς και θεμελιωμένους ισχυρισμούς των προσφευγουσών σχετικά με τις διαφορές μεταξύ, αφενός, της εκδοθείσας « πράξεως » και, αφετέρου, της « πράξεως » που κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε. Ακόμη, τα έγγραφα που προσκό-

μισε η καθής δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη των διαφορών αυτών, όπως είχαν ισχυριστεί αρχικά οι προσφεύγουσες· επιπλέον, από τα έγγραφα αυτά προέκυψε, αφενός, η ύπαρξη διαφορών μεταξύ των τριών κειμένων της αποφάσεως που εξέδωσε η ολομέλεια της Επιτροπής και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή δεν εξέδωσε τις αποφάσεις σε δύο από τις πέντε αυθεντικές γλώσσες.

98 Ακόμη, η Επιτροπή δεν μπορεί να διατείνεται, όπως ισχυρίστηκε κατά την προφορική διαδικασία, ότι κατά τη συνεδρίαση της 21ης Δεκεμβρίου καθόρισε την « ουσία » ή το « περιεχόμενο » της προσβαλλομένης πράξεως και ότι, επομένως, οι κοινοποιηθείσες πράξεις πρέπει να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνονται στη βούληση του εκδότη της πράξεως. Επ' αυτού πρέπει να σημειωθεί ότι, αφενός, τα άρθρα 189 και 190 της Συνθήκης και, αφετέρου, το προαναφερθέν άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής δεν αναφέρονται και δεν μπορούν να εφαρμόζονται παρά μόνο στις πράξεις που εκδίδει η Επιτροπή και όχι στις ανεπίσημες εκφράσεις της βουλήσεως του εν λόγω οργάνου, οι οποίες συγκεκριμενοποιούνται κατόπιν συμφωνίας επί της « ουσίας » ή του « περιεχομένου » μιας πράξεως, δεδομένου ότι αυτά είναι άγνωστα στην κοινοτική έννομη τάξη.

99 Έτσι, κατόπιν των διατασσομένων αποδεικτικών μέσων ο κοινοτικός δικαστής μπορεί να κρίνει ανίσχυρη μια πράξη την οποία θα έπρεπε να θεωρήσει κατ' αρχήν ως ισχυρή δυνάμει του τεκμηρίου της νομιμότητας, που ισχύει για τις κοινοτικές πράξεις. Το Πρωτοδικείο υπογραμμίζει επ' αυτού ότι το τεκμήριο νομιμότητας αποτελεί απλώς άμεση και αναγκαία συνέπεια των σαφών και ρητών επιταγών του κοινοτικού δικαίου: επειδή μόνο οι πράξεις που εκδίδουν τα κοινοτικά όργανα θεωρούνται ότι παραμένουν αναλλοίωτες μετά την έκδοσή τους και επειδή θεωρούνται ότι εκδόθηκαν κατά τους απαιτουμένους τύπους είναι δυνατό να γίνεται δεκτό ότι τα αντίγραφά τους, τα οποία κοινοποιούνται και δημοσιεύονται, είναι καταρχήν πανομοιότυπα προς τις εν λόγω πράξεις. με άλλα λόγια, και εν πάση περιπτώσει, όταν αποδεικνύεται ότι η « πράξη » τροποποιήθηκε μετά την έκδοσή της, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η κοινοποιηθείσα ή δημοσιευθείσα « πράξη » είναι όμοια προς την εκδοθείσα, της οποίας αποτελεί το πρωτότυπο. Επομένως, η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί λυσιτελώς το τεκμήριο της νομιμότητας, καθόσον δεν μπόρεσε να αντικρούσει τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών σχετικά με τις διαφορές μεταξύ, αφενός, των πράξεων που κοινοποιήθηκαν ή δημοσιεύθηκαν και, αφετέρου, του κυρωμένου πρωτοτύπου· αντίθετα, οι ισχυρισμοί αυτοί ισχυροποιήθηκαν και επιβεβαιώθηκαν από τα προσκομισθέντα έγγραφα. Συνεπώς, η καταρχήν καλυπτόμενη από το τεκμήριο νομιμότητας πράξη

παύει να τεκμαίρεται ισχυρή και πρέπει να κηρυχθεί ανυπόστατη από το Πρωτοδικείο. Εν προκειμένω, αφού η πράξη κρίθηκε ανυπόστατη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν μπορεί να καταλάβει τη θέση της καμία άλλη πρωτότυπη πράξη κυρωθείσα κατά τους απαιτούμενους τύπους και παρέχουσα όλες τις εγγυήσεις μιας γνησίας πράξεως.

100 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η « πράξη » της Επιτροπής που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στις 17 Μαρτίου 1989, υπό τον τίτλο « Απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV-31.865, PVC) », η οποία κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες τον Φεβρουάριο του 1989, είναι ανυπόστατη λόγω των ιδιαίτερα σοβαρών και εμφανών ελαττωμάτων από τα οποία πάσχει.

101 Οι προσφυγές που ασκήθηκαν κατά ανυποστάτων πράξεων πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες (προαναφερθείσα απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1957), οπότε το Πρωτοδικείο, αφενός μεν, δεν χρειάζεται να εξετάσει την ένσταση που προέβαλε η Επιτροπή κατά της προσφυγής της Shell International Chemical Company Ltd υποστηρίζοντας ότι είναι εκπρόθεσμη, καθόσον εν πάση περιπτώσει οι ανυπόστατες πράξεις μπορούν να αμφισβητηθούν οποτεδήποτε (προαναφερθείσα απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 1987) και καθόσον η εξέταση του υποστατού μιας πράξεως αποτελεί ζήτημα δημοσίας τάξεως, αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενο από το κοινοτικό δικαστήριο, αφετέρου δε, δεν χρειάζεται να αποφανθεί επί του παραδεκτού των νέων αιτημάτων που προέβαλε η Montedison SpA κατά την προφορική διαδικασία.

102 Επομένως, οι προσφυγές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους ως απαράδεκτες, περιλαμβανομένων των αιτημάτων της Montedison SpA περί επιδικάσεως αποζημιώσεως, προς στήριξη των οποίων, εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν προέτεινε κανένα επιχείρημα, ούτε παρέθεσε, έστω και κατά προσέγγιση, αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τη ζημία που ισχυρίζεται ότι υπέστη.

Επί των δικαστικών εξόδων

103 Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι, υπο τις συνθήκες της υπό κρίση υποθέσεως, η Επιτροπή πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφαίνεται:

1) Κηρύσσει ανυπόστατη την πράξη που κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,* L 74, της 17ης Μαρτίου 1989 (σ. 1) υπό τον τίτλο «Απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV-31.865, PVC)».

2) Απορρίπτει τις προσφυγές ως απαράδεκτες.

3) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Barrington Saggio

Γεραρής Briët Biancarelli

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Φεβρουαρίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

D. Barrington